

СТО И ШЕСТДЕСЕТО ЗАСЕДАНИЕ
София, четвъртък, 20 юни 1991 г.
(Открито в 15 ч. и 15 м.)

Председателствували: заместник-председателят Иван
Глушков Гиньо Ганев

Секретар : Иван Хараламбиев

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ (звъни): Господа,
има необходимия кворум. Откривам заседанието.

• 6 .
• 7 . ДНЕВЕН РЕД:

Второ четене на проекта за Конституция на Република
България.

Госпожа Кирчева, заместник-председател на Конституцион-
ната комисия ще докладва.

ВТОРО ЧЕТЕНЕ НА ПРОЕКТА ЗА КОНСТИТУЦИЯ НА РЕПУБЛИКА
БЪЛГАРИЯ.

ДОКЛАДЧИК ЕЛЕНА КИРЧЕВА: Уважаеми госпожи и господа
народни представители! Конституционната комисия проведе своето
заседание в разширен състав, обсъди задълбочено възникналите
пред нас въпроси и предлага на вашето внимание едно решение,
което, подчертавам, във формулорвката, която първо ще дам, беше

НЧ/ЛА
318.1

взето единодушно. Има и разногласия, които след тази формулировка, след единодушието, което имаме ще изкажа.

И така, въпросът за съществуването или не на Великото Народно събрание, Конституционната комисия прие единодушно, че трябва да се реши по следния начин: В определени случаи, когато става дума за териториалната цялост на републиката и за изработването и приемането на нова Конституция, смятаме, че е необходимо - трябва да има Велико Народно събрание. При всички други случаи, когато става дума за по- "маловажни" изменения на Конституцията, те следва да се отнесат към правомощията на едно Обикновено Народно събрание. Това наше разбиране ни кара да смятаме, че може да се предвиди един двойствен режим, в който в една специална глава, наречена, условно на този етап, "изменения на Конституцията" да се очертаят правомощията на Обикновеното Народно събрание да изменя Конституцията и тези правомощия, повтарям отново, свързани със създаване и приемане на нова Конституция и свързани с териториалната цялост на държавата, като правомощия на едно Велико Народно събрание. Това е нашето предложение, което дотук единодушно предлагаме.

Оттук нататък това, по което не постигнахме единодушие и което искаме да предложим на вашето внимание, дали в правомощията на бъдещото Велико Народно Събрание да се включат въпросите, свързани с ограничаване на човешките права. В заседанието на Конституционната комисия се чуха много аргументи за и против това схващане.

Аз предлагам, ако вие възприемате, единодушно постигнатото становище на комисията за двойствен режим и за съществуване на Обикновено Народно събрание и на Велико Народно събрание по въпроси, относящи се за територията на нашата държава и до нова Конституция, ако вие приемате това по принцип, да ориентираме нашата дискусия към възможността да бъде ли в правомощията на бъдещото Велико Народно събрание въпросът, свързан с ограничаване на човешките права. Ако приемате този начин на процедуране, моля ви да го заявите във вашите изказвания.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Господин Шиваров има думата.

СВЕТОСЛАВ ШИВАРОВ: Уважаеми дами и господа! Не знам какви са били всичките мотиви и аргументи по обсъждания въпрос. Аз не се смущавам толкова от въпроса за граници и други ^{предмети}, смутен съм от подхода за правата на човека. Ние не сме тук и не правим тази Конституция, за да ограничаваме правата на човека. Ние сме тук, за да сложим основа, законова основа на едно истинско осъществяване правата на човека, така както го изискват и международните договори, под които стои нашият подpis, и така както го изиска и нашето убеждение, нашето разбиране. Защо ще трябва да слагаме ограничител и защо непременно въпросът за правата на човека трябва да бъде този? И то за ограничаване, обрнете внимание. Не става въпрос за нормализиране на нещата, а за ограничаване. Какво да ви кажа, това не отговаря на никакви изисквания и на никакви убеждения, които всички ние с вас носим тук.

Аз съм твърдо за снемането на този въпрос и въобще не бива да го подлагаме на дискусия. Това е моето предложение.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Думата има господин Вълканов.

ВЕЛКО ВЪЛКАНОВ: Уважаеми колеги, аз искам да дешифрирам това, което е решено. Практически ние нова Конституция ще приемем може би след 20-30 г. Територията - не виждам скоро да се изменя. Това означава, че нормалният способ за изменение на Конституцията остава Народното събрание с неговия ограничен брой народни представители. Това е истината. Изменението на Конституцията ще става от Народното събрание, което ще се състои от 240 души. И сега можете да си представите какво ще бъде понататък. Давам ви едно уверение, че още на следващото Народно събрание ще се постави въпросът за изменение правомощията на президента, например, и ако не стигат необходимите 160 или 180 гласа ще се направи митинг, ще се огради Народното събрание, ще започне натиск върху отделни народни представители да ги склонят да приемат изменението на конституционния текст.

КРАСЕН СТАНЧЕВ (от място): Това си е твоя фобия. Ти мразиш президента Желев от първи ден.

ВЕЛКО ВЪЛКАНОВ: Този мъдър мъж отново ме прекъсва.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Моля ви, господин Вълканов!

ВЕЛКО ВЪЛКАНОВ: Нищо лошо не съм казал. Уточнявам само неговите качества.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Само парламентарни артикли да намираме за подкрепа на една теза.

ВЕЛКО ВЪЛКАНОВ: Пътъм му отдавам дължимото. Та, искам да си давате сметка за това, което предстои - едно Народно събрание, което още след 2-3 месеца ще бъде подложено на силен натиск за промяна на Конституцията. И не съм сигурен дали това Народно събрание ще успее да устои на натиск.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Думата има, господин Гайтанджиев.

СТЕФАН ГАЙТАНДЖИЕВ: От процедурна гледна точка смяtam, че подобни ситуации, когато има разделение на мненията, трябва да бъдат обсъждани в парламентарните групи и съюзи и да се излиза с едно единно становище, при което вече да изслушваме ^и индивидуалните мнения на всеки, това отнема време, а действително това, около което сме ^{се съгласих}.

И така, съобщавам: Парламентарният съюз на демократичните сили обсъди становището и предложението на Конституционната комисия затова да се даде възможност на Обикновено Народно събрание да изменя Конституцията, но да се даде и да се запази и тази българска традиция за Велико Народно събрание - да приема нова Конституция и да решава проблеми, които касаят територията на страната. Тези два пункта трябва да бъдат обособени в отделна глава IV "Изменение на Конституцията".

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Господин Кукуров има думата.

ЙОРДАН КУКУРОВ: Господа народни представители, в изказванията сутринта, а и сега до голяма степен, аз виждам малко ^{неподтигнат}, а свит духа на народните представители от моментно настроение, понижено, направо да го кажа. Аз обаче съм оптимист и ми се вярва, че законите, които създаваме ние, с издаването

на които закони нашето Велико Народно събрание направи една епоха, с Конституцията, която ще приемем и която ще отговори на всички изисквания на нашето общество, смятам, че сме с един поглед много напред и много надалеч. И сега, когато решаваме тези проблеми, на мен ми се иска след 10 години и ние да можем да се гордеем, и поколенията, и близките ни да могат да се гордеят, че е имало такива достойни хора, които са направили една Конституция, в която са залегнали началата на демокрацията, на прогреса и сигурността на нашата нация и народ.

При това положение обаче, за да отговори на динамиката на живота, действително Конституцията трябва да може да се променя, защото изискванията на живота са много сложни. Ние живеем в едно динамично време и трябва да бъде открита възможността с различни кворуми да бъде изменена Конституцията в бъдеще. Но същевременно, когато има да се решават жизнено важни въпроси, трябва да може тази промяна да става с Великото Народно събрание.

Защо поставям този въпрос така? То се налага поради това, че за един момент едно Народно събрание, избрано за 4 години, може да бъде с едни възгледи по един въпрос, останали възгледи, неуместни възгледи, но когато се решават жизнено важни въпроси - като единството на нацията, за територията, съюзяване и прочие от такова естество и трябва да ви кажа не само отбелязано ^{се} отделни проблеми, които ще решава Великото Народно събрание, а други. Ние трябва да имаме тази възможност чрез Великото Народното събрание да разрешаваме тези въпроси.

В съзнанието на народа, когато ние така ще поставим въпроса по два начина да бъде изменена Конституцията - ние ще дадем една сигурност на нашето общество, на тия, които ни слушат, които ще ни следват и които утре с радост ще приемат, че е съставена тази Конституция, че се занимаваме със сериозни и отговорни актове и проблеми в това Велико Народно събрание.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Думата има Бойко Костов.

БОЙКО КОСТОВ: Господа, на мен ми се струва, че направеното предложение на Конституционната комисия заслужава най-сериозно внимание. ^сутринта дискусията, която се разви, откровено казано, не ми вдъхна много кураж. Но ^изказването, че още ^кутринта в репликата на господин Първанов, и в изказването на Янаки Стоилов пролича пътят, по който следва да се търси необходимият компромис. Струва ми се, че Конституционната комисия прави едно разумно предложение. Целият въпрос обаче се състои в това, че ако бъдат делегирани определени права на Обикновеното Народно събрание за изменение на Конституцията, тези права трябва изрично да бъдат направени така, че да се изключи възможността от ^{изрично} ~~у~~лекомислено и прибързано изменение. Това е въпрос на процедура и смяtam, че тук има достатъчно много юристи, които ще предложат една подходяща процедура.

Лично на мен ми се струва, че това може да бъде например, без да настоявам, ^{едно} квалифицирано мнозинство от три четвърти, например ^{поименно} гласуване, задължението да не се приема решения в една сесия на Народното събрание, а да бъде поне в две сесии. Въобще това е въпрос на процедура, който може да се реши и по който можем да се договорим сравнително лесно.

Затова смяtam, че както аз, така и другите колеги от социалдемократическата платформа "Европа" ще подкрепим ^{това} предложение на Конституционната комисия. (Ръкопляскания в опозицията)

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Има думата Петър Берон. Моля колегите да се ограничават по отношение на предложението на Конституционната комисия, а не да повтаряме дебатите от сутринга, за да можем след това да преминем евентуално към гласуване на това предложение по принцип за преобразуване на главата "Велико Народно събрание" в глава примерно "Изменения на Конституцията" с всички подробности, които ще бъдат допълнително направени.

ПЕТЪР БЕРОН: Колеги, точно това исках да предложа, да не се упражняваме повече в риторика, защото, ако искаме наистина на 17 юли да приключим това Народно събрание, не можем да си позволим да провалим следобеда, както провалихме цялата сутрин.

РЕПЛИКИ ОТ ЗАЛАТА: Не е провалено сутринта заседанието! Това беше много добър разговор.

ПЕТЬР БЕРОН: Според мен предложението на Конституционната комисия е много балансирано и добро и смятам, че можем да се обединим около него. А колкото до страховете на господин Вълканов, трябва да му кажа, че ако се оказва натиск върху Народното събрание, той може да се окаже върху 400 души точно така, както и върху 200, да не се притеснява от тази работа!

Да подкрепим предложението и да вървим напред, ако трябва да свършим днес никаква работа.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Аз не мога да се съглася напълно с господин Берон, че тази сутрин нашето заседание е било безплодно. Напротив, това бяха добри дебати и въз основата на тези дебати всъщност е и новото предложение на Конституционната комисия.

ГЕОРГИ АВРАМОВ (от място): Да се оценява работата на този парламент.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Има думата господин Хубенов.

РОСЕН ХУБЕНОВ: Бих искал да направя само няколко допълнения като член на Конституционната комисия и да изразя категорично несъгласие, че предпобедната ни дискусия тук беше безплодна. Напротив, тя беше едно много ярко доказателство, че нашият парламент много е узрял за своята мисия. Тук се чуха аргументи и те бяха взети предвид при обсъждането в Конституционната комисия. Така се стигна до едно вярно, компромисно решение.

ГЕОРГИ АВРАМОВ И КРАСЕН СТАНЧЕВ (от място): Не е компромисно! Не е компромисно, как така!

РОСЕН ХУБЕНОВ: Бих искал само да допълня доклада на госпожа Кирчева. Защото освен тези две точки, които според Конституционната комисия би трябвало да са от изключителна компетентност на един разширен състав на Народното събрание - на Велико Народно събрание, също би трябвало да се обсъди в пленума и това трябва да се има предвид, когато се гласува по принцип за преименуване на главата от "Велико Народно събрание" в глава "Изменения на Конституцията". Също така Конституционната комисия

съвет, че в една по-утежнена процедура и с по-големи гаранции би трявало да бъдат включени в изключителната компетентност на Велико Народно събрание проблемите за правата на човека. Тук не се стигна до изричен текст, затова не би трявало сега да се обсъжда този въпрос. Този текст не е още готов, той ще се приеме по принцип.

За формата на държавно управление и за държавното устройство - това са четирите пункта, които според преобладаващото мнозинство в комисията би трявало да са от изключителната компетентност на Великото Народно събрание. Останалите въпроси по изменение на Конституцията, които са по-маловажни, могат да бъдат разглеждани от Обикновено Народно събрание при една по-усложнена процедура, която обаче също в момента не е готова и затова също не би трявало да се обсъжда в подробности.

И понеже трябва да знаем за какво гласуваме, за да не стане нова дискусия по-късно, сега гласуваме за преименуване на главата за преместването ~~и~~ в Конституцията по-назад и за принципното съгласие част от проблемите да се решават от Велико Народно събрание, а друг част - от Обикновено Народно събрание, при процедура, която допълнително ще бъде предложена.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Господин Берон има думата за реплика.

ПЕТЬР БЕРОН: Като казах, че сутринта изгубихме много време имах предвид, че повечето от хората, които се изказаха тази сутрин, ^{разгледавайки} са членове на Конституционната комисия и това, което се ^{разгледава}, бе дискутирано многократно в самата Конституционна комисия. То беше повторение на всички тези дискусии. Това имах предвид - не че не трябваше да са кажат тези неща, а че вече многократно са казвани. Просто нерационално работим.

И, второ, за формата на държавното управление, за която стана въпрос. Това не е прерогатива нито на обикновено, нито на Велико Народно събрание, а на референдум. И това е изключително положение, което не трябва да залегне в тези прерогативи, които ще дадем на евентуалното Велико Народно събрание.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Господин Костов има думата за реплика също. (Шум и неодобрение в залата)

БОЙКО КОСТОВ: Поискал съм реплика и ще използвам своето право!

По въпроса за човешките права, както е поставен в Конституционната комисия, не е правилно и смятам, че не трябва да влизаме в дискусия сега по този въпрос.

Що се касае до формите на управление, господин Берон правилно отбеляза, че това е въпрос на референдум, а след това вече ще стане дума въобще за изменение на Конституцията, ако се измени формата на държавно управление, а това е предвидено от Конституционната комисия.

Предлагам да се приключи с дискусията по този въпрос.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Господин Илиев има думата.

РОСЕН ИЛИЕВ: Ще бъда съвсем кратък. Групата депутати за национално съгласие смята, че най-големият залог за националното съгласие е приемането на новата Конституция. Смятаме, че колкото по-малко се изказват от тази трибуна колегите по въпроси, които са пределно ясни, толкова по-добре ще бъде за националното съгласие.

Затова нашата група се присъединява и смята, че много удачно и правилно е намерен компромисът от Конституционната комисия и нека да преминем към гласуване на този въпрос и да приключим с дебатите. (Ръкопляскания в цялата зала)

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Приключваме с изказването на господин Премянов.

КРАСИМИР ПРЕМЯНОВ: Уважаеми господин председател, аз съм упълномощен от ръководството на нашата парламентарна група да изразя становището по предложението, направено от Конституционната комисия.

Първото, което беше засегнато в изказванията, е дали беше ползотворна днешната дискусия. Според мен характерът на решението, което беше предложено, ни дава основание да сметнем, че с това предложение Конституционната комисия откликна на основателните аргументи, които бяха изведени в полза на едната и на другата теза. То е балансирано и съответствува на правилното и мъдро решение. От една страна, ние ще имаме възможност, въвеждайки този двоен режим на коригиране, изменение и допълнение на

Конституцията, когато това е правомощие на Народното събрание, да го прави, а, от друга страна, ще можем в изключителни случаи, които бяха съобщени, но не изцяло от госпожа Кирчева, да предоставим тези пълномощия на Велико Народно събрание.

Великото Народно събрание наред с посочените основания, би трябвало да се занимава и да се свиква в случаите, когато се налага да бъдат обсъждани въпроси, свързани с характера на държавното управление и държавното устройство.

Второ, то трябва да се занимава с въпросите, които имат отношение към раздела "Права на гражданите". Това в никакъв случай не би трябвало да се разглежда като посегателство върху правата на гражданите, по-скоро като гаранция да не се ползват възможностите, които са дадени и в международните документи, определени права да бъдат дерогирани в случаите, когато субективно се преценява, че дадено право в съответствие с интересите на страната трябва да бъде ограничено или преустановено. В този смисъл предоставянето на изключителни пълномощия на Народното събрание в раздела за правата на гражданите, ограничава възможността същите да бъдат намалявани или преустановявани. Това е гаранция за защита правата на българските граждани.

С тези няколко допълнения, които бях упълномощен да направя, и с изразеното становище, се присъединявам към процедурното предложение ние да гласуваме и да допълним в променен вид предложението за решение, направено от Конституционната комисия. Очевидно обаче е, че те изискват прецизна формулировка и трябва да се върнем към тях днес в следобедното заседание, след като текстът бъде редактиран по надлежен начин.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Има думата за реплика господин Шиваров.

СВЕТОСЛАВ ШИВАРОВ: Все пак имам един въпрос към цялата Конституционна комисия, ако цялата стои зад тези мотиви. Обяснете на Народното събрание - предлагате му да се занимава с въпроса за правата на човека. Обясните в кои случаи ще бъдат ограничавани? Или (другия въпрос): Какво развитие предвиждате вие на правата на човека вън от това, което с тази Конституция решаваме, за да се придвижа тази работа? Обясните, за да бъдем убедени в нещо. Това ли е въпросът, с който трябва да се занимаваме?

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Има думата госпожа Кирчева.

ДОКЛАДЧИК ЕЛЕНА КИРЧЕВА: Преди да ви предложа решението на ръководството на комисията - в случая да гласуваме по принцип, искам да отговоря на господин Шиваров. От името на Конституционната комисия не може да се даде отговор, господин Шиваров, тъй като казах - това не е въпрос, по който ние постигнахме съгласие. Ако трябва да дискутираме този въпрос сега, ще предложа застъпниците на двете становища да изразят пред вас аргументите си. Ако трябва да кажа лично мое становище - аз не смяtam, че въпросът (даже е смешно да се напише "за ограничаване на човешките права") трябва да влезе в прерогативите на едно Велико Народно събрание.

Човешките права такива, каквите са, са регулирани и в момента в много международни актове, към които България се е присъединила и тази Конституция, за която ние твърдим, че работи и правим с твърдата воля и желание да бъде демократична Конституция, съдържа тези човешки права. Не виждам защо ние трябва в бъдеще да очакваме, че бъдещото Народно събрание, което, надявам се, ще бъде още по-качествено по състав, ще трябва да взема решения (макар било и Велико) за ограничаване на човешките права. Просто нямам аргументи за това.

Аз съм ^{и при бъдущите} на тази идея, ^{и има} ^{и за настоящите} на другата идея. Затова ви предлагам следното от името на ръководството на Конституционната комисия. Искам да ви прочета нашето предложение и вие ще видите, че то съдържа възможности за по-нататъшно обсъждане на варианти на тези въпроси, по които нямаме засега

51

единодушие. Предлагам да се приеме по принцип съществуването вместо на сегашната глава IV, озаглавена "Велико Народно събрание" ~~и~~ на нова глава "Изменение на Конституцията". Нейното систематично място ще бъде към края. Евентуално това ще бъде глава X според преброяването, което сега направихме.

В тази нова глава - "Изменения на Конституцията" (глава X) да се предвидят правомощията на обикновеното Народно събрание за изменение на Конституцията при една усложнена и гарантирана парламентарна процедура.

В правомощията на бъдещото Велико Народно събрание да се включат въпросите, свързани с изменение на територията на Републиката и въпросите, свързани с евентуално изработване на нова Конституция.

Дотук сме единодушни. Повтарям, Конституционната комисия е единодушна, дотук няма никакво различие.

По останалите два повдигнати въпроса, по които дотук Конституционната комисия не постигна съгласие, ние ви предлагаме в нашето гласуване по принцип да се включи разбирането, че ще подгответ след обсъждане варианти на предложениета.

Това е моето предложение.

ЯНАКИ СТОИЛОВ (от място): Споменете кои са въпросите.

ДОКЛАДЧИК ЕЛЕНА КИРЧЕВА: Аз ги споменах - това са въпросите, свързани с ограничаването на човешките права и въпросът, свързан с харектера на държавното управление. Това са въпросите. Предлагам на господин председателствуващ да подложи на гласуване по принцип нашето предложение.

ПРЕДСЕДЕТАЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Имате думата за реплика.

НОРА АНАНИЕВА: Уважаеми господин председателствуващ, колеги! Според мен, стана недоразумение във връзка с емоционалното изказване на господин Шиваров, по повод на което правя тази реплика. Идеята беше да съхраним максимално, с най-усложнени процедури разделъ за човешките права. Даже идеята беше чл. 35 да го направим предмет на корекция само от Великото Народно събрание, а този член е ненакърнимост на човешките права, тъй като, ако този член може с едно решение, макар и с 2/3 на едно обикновено Народно събрание да се коригира и да се премахва,

5
5/2

това създава нестабилност именно в сферата на човешките права. Или идеята, която ние поддържаме, така както има в някои конституции и декларацията за правата на човека, която е въведение към една Конституция и не подлежи на корекции, така при нас втора глава да бъде една от най-стабилните глави, така че не в смисъл, в който той се опасява.

Идеята е - максимални гаранции. Това е предложението.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Би трябвало да гласуваме предложението, което направи госпожа Кирчева от името на Конституционната комисия по проблемите, по които има постигнато абсолютно съгласие - промяна на главата "Велико Народно събрание" и заместването ѝ с глава, условно казано, "Промени в Конституцията". Съответно: правомощията на Обикновеното Народно събрание при промяната на Конституцията, условия и прерогативите на Великото Народно събрание - това, което госпожа Кирчева изясни.

Моля, който е съгласен с ^{предложението} ^{за}, да гласува.

Гласували са 288. От тях - 251 - за, 28 - против, 9 - въздържали се.

^{предложението} се приема.

Въз основа на гласуваното от нас принципно решение, Конституционната комисия ще изготви текстовете на съответната нова глава на Конституцията и ще ги представи на пленарно заседание на Великото Народно събрание.

Господин Корнезов, имате думата по следващата глава - "Президент на Републиката".

ДОКЛАДЧИК ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: "Глава пета - Президент на Републиката". Господин председателствуващ, смятам, че следва да гласуваме наименованието на глава пета "Президент на Републиката". Досега не са постъпили други предложения.

ПРЕДСЕДЕТАЛЕСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Има ли някакви предложения? - Няма. Моля, гласувайте наименования на глава пета "Президент на Републиката".

Гласували са 265 народни представители. С 260 гласа за, 3 гласа против и 2 гласа въздържали се. ^{наименова-}нието на глава пета "Президент на Републиката" ~~чл. 103 чл. 1~~

Има думата господин Корнезов.

ДОКЛАДЧИК ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: "чл. 103. А. 1. Президентът е държавен глава. Той олицетворява единството на нацията и представлява Република България в международните ^и отношения.

А. 2. Президентът се подпомага в своята дейност от вицепрезидент".

Господин председателствуващ, позволете ни да прочетем предложенията, направени по чл. 103.

ПРЕДСЕДЕТАЛЕСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Моля, ако има писмени предложения, да се прочетат.

ПАРЛАМЕНТАРЕН СЕКРЕТАР ИВАН ХАРАЛАМБИЕВ: Постъпило е предложение от господин Трифон Георгиев, който предлага в ал. 2 на чл. 103 да отпадне институцията вицепрезидент.

Направено е предложение от Иван Драшков в чл. 103 вместо "президент" да се употребява "председател". Всъщност той предлага ^и нов текст на ал. 1 на чл. 103: "Председателят на Републиката представлява българската държава". Предлага да отпадне израза "държавен глава".

Следващото предложение е на Кирил Желев, който предлага чл. 103, ал. 1 да има следната редакция: "Президентът на Републиката олицетворява единството на нацията, осигурява нормалното функциониране на държавните институции и представлява държавата в международните отношения". Това са направените предложения по чл. 103.

ПРЕДСЕДЕТАЛЕСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Има ли желаещи да вземат думата по чл. 103? Какво е становището на Комисията за изработване на проект за Конституция на Република България?
ВГ/ЗТ 321.1

ДОКЛАДЧИК ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Предлагам да чуем становищата и съображенията на колегите, които са направили предложения, респективно и други становища. Някои от тях^и след като гласувахме сега главата "Президент на Републиката", в които се предлага да се каже "председател" явно са неоснователни.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Има думата господин Красен Станчев.

КРАСЕН СТАНЧЕВ: Уважаеми господин председателствующа, уважаеми народни представители! Иван Иванов, Петър Стайков и аз имахме предложение по чл. 105, който засяга институцията вицепрезидент. От името на тези трима господа предлагам ал. 2 да не се гласува, а да се разгледа първо институцията вицепрезидент и тогава да се гласува ал. 2.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Има ли други желаещи да вземат отношение?

Има думата господин Корнезов.

ДОКЛАДЧИК ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Колеги, тези предложения и варианти бяха обсъждани в Комисията за изработване проект за Конституция на Република България. Що се отнася до предложението на господин Трифон Георгиев и това, което каза господин Красен Станчев за ал. 2 относно вицепрезидента да не се гласува сега, а да се разгледа в неговата цялост в следващите текстове като ^{единствен} ~~институция~~, смятам за основателно и молим да не се подлага (сега/на гласуване).

По предложението на господин Иван Драшков, който смята, че следва думата "президент" да бъде заменена с "председател" аз отговорих преди малко.

Предложението, направено от господин Кирил Желев и господин Иван Драшков, по същество е изменение на първото изречение, тоест президентът е държавен глава. Следващото е почти същото "то олицетворява единството на народа... и т.н.". Нашата комисия смята, че следва в Конституцията, включително и в глава пета да кажем и изрично да подчертаем кой е държавния глава на нашата страна. Това безспорно е президента. Смятаме за удачно редакцията да остане такава, каквато я предлагаме.

Ако ми позволите ще прочета още веднъж ал. 1: "Президентът е държавен глава. Той олицетворява единството на нацията и представлява Република България в международните отношения"
321.2

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Моля, гласувайте ал. 1 на чл. 103!

Гласували са 262 народни представители. С 257 гласа за, 1 против, 4 въздържали се - текстът на ал. 1 се приема.

Има думата господин Корнезов.

ДОКЛАДЧИК ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Колеги, докато се гласуваше отново се постави въпросът, дали следва да не се занимаваме с ал. 2, както предложи господин Станчев, или да я гласуваме. Една част от народните представители смята, че следва да гласуваме алинеята. Аз изразих становището на ръководството на Комисията за изработване на проект за Конституция на Република България, че не е необходимо към този момент да преминаваме към гласуване на ал. 2. Ако народните представители желаят това...

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Може би трябва да уважим все пак становището на Комисията за изработка проект на Конституция на Република България. Ние ще се върнем към тази алинея. Комисията предлага да се отложи в момента гласуването на ал. 2.

Има думата господин Никола Гочев.

НИКОЛА ГОЧЕВ: Мисля, че по правилника трябва да се изкаже и противното становище. Нито Комисията за изработка проект на Конституция на Република България, нито аргументите на Красен Станчев са основателни. чл. 103, ал. 2 гласи: "Президентът се подпомага в своята дейност от вицепрезидента", а чл. 105 посочва: "Вицепрезидентът се избира едновременно с президента при условията и реда за избиране на президент";

Принципният въпрос е, че чл. 105 само пояснява, ако има вицепрезидент, как се избира той. Принципният въпрос е да има, или да няма вицепрезидент. Аргументите за това не могат да бъдат ал. 2 да не се гласува заради чл. 105. Смятам, че ал. 2 трябва да се гласува, а ако трябва да се казват аргументи трябва ли да има вицепрезидент нашето Президентство или не, е друг въпрос. Или трябва да отворим дискусия по ал. 2, или да преминем направо към гласуване на ал. 2. Председателството трябва да реши.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Има думата господин Николай Павлов.

НИКОЛАЙ ПАВЛОВ: При съездалата се обстановка съмтам, че трябва да се открият дебати по ал. 2, но в аспекта дали да има вицепрезидент. Ако това е обединяващото, ^{нисък}, че трябва да открием дебати и да разискваме въпроса в аспекта има или няма вицепрезидент.

ДОКЛАДЧИК ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Колеги, моля ви да не правим криза от ал. 2. Нека с разум и добро сърце да преминем напред.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Господин Узунов има думата.

АТАНАС УЗУНОВ: Уважаемо председателство, уважаеми народни представители! Ясно е, че твърде тежко ни се отразява неспазването на правилника, образуване на разноцветни политбюра и разни други неща. (Депутат от залата: "Е-е-е!")

Извинявайте, че започвам така и някой казва "Е-е-е!", но след като е казано "Е", ще трябва да кажем и "Б" (смях в залата), а то е: президентът трябва да се подпомага от човек, който да стои зад него. Спомняте ли си пожара в Партийния дом? Нямаше никой, който да вземе едно елементарно решение. България трябва да има персонално лица, които да отговарят за нещо. И аз затова ще гласувам в тази страна да има вицепрезидент с определен срок. (Частични ръкопляскания.)

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Господин Корнезов, все пак Комисията за изработване на проект за нова Конституция на Република България трябва да каже. Може би трябва да гласуваме дали да открием дебати по въпроса, да има или да няма вицепрезидент, или да отложим този въпрос. Комисията за изработване на проект за нова Конституция на Република България нека да вземе отношение по въпроса.

ДОКЛАДЧИК ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Комисията за изработване на проект за нова Конституция на Република България е изразила своето становище, и то е пред вас, в проекта. Комисията за изработване на проект за нова Конституция на Република България съята, че следва да има вицепрезидент и редакцията на ал. 2 трябва да бъде такава. Вие ще решите дали трябва да гласуваме или не. То е становище, изразено от Комисията за изработване на проект за нова Конституция на Република България.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Процедурно? Заповядайте, господин Мочуров. Ще подложим на гласуване текста на ал. 2 при това положение.

СД/ЗТ 322.1

АТАНАС МОЧУРОВ: Уважаеми дами и господи! Многократно в тази пленарна зала се е доказвало, че тук има хора, които мислят със собствения си ум, имат съвест и могат да решават. Защо не се спазва процедурата? Тук винаги може да се намери един човек, който не иска да се гласува. Ами затова е решено да се гласува ли, да не се ли гласува. Ами всеки със своя глас обявява своята воля. Много ви моля! (Ръкопляскания от блока на БСП.)

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Заповядайте, господин Георгиев.

ТРИФОН ГЕОРГИЕВ: Уважаеми колеги, аз направих предложението да няма вицепрезидент, защото страни като Франция, Германия и т.н. ^а големи страни, се управяват само от президент. За нашата малка страна аз смяtam, че президентът е достатъчен, при положение, че в Конституцията ясно се показва как става разделението на властите.

Държа предложението ми да бъде гласувано.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Господин Корнезов, прочетете текста на ал. 2. (Шум в залата, реплики, които не се разбират.) Моля ви за внимание!

Заповядайте, господин Станчев. Става въпрос за дискусия по същество за вицепрезидент.

КРАСЕН СТАНЧЕВ: Дискусията по същество започна. А тези трима души, плюс, сега разбирам, и проф. Георгиев, които сме направили предложението да няма такава институция вицепрезидент, не искат да правят никаква криза. И аз не мога да разбера защо трябва да се вика непрекъснато в парламента. (Реплика на депутат от залата: "Омръзна ни!")

Ами излезте си, като сме ви омръзали.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Моля ви се, колеги, не е коректно такива забележки да се правят от залата.

КРАСЕН СТАНЧЕВ: Разбира се, и нашето становище има право на аргументация. Ние разбираме, че в та^к страна трябва да има хора, които да отговарят за нещо и този, който отговаря за нещо, трябва да има заместници за случаи, когато него го няма или умре и т.н.

В същото време самата институция вицепрезидент зависи от ^{от} много фактори - от начина на избиране на президент, от неговите права и от неговите функции.

липсват страници 19 и 20

има достатъчно световен опит, който показва, че е нужна една такава институция в нашата страна. И предлагам да гласуваме, така както е дадена в проекта от Комисията за изработване на проект за нова Конституция на Република България.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Гиньо Ганев има думата.

322.5

53

ГИНЬО ГАНЕВ: Изказвам се за проекта. С аргумента, който се възпроизведе и от господин Неврокопски, на втората алинея - "подпомага президента", с това, което е написано в чл. 115 - да може той да осъществява определени правомощия, и както говорихме и преди малко и с господин Корнезов, представете си хипотезата на чл. 108, че един президент, дано не му се случва, се разболее ~~за~~ шест месеца. Ето ви принцип, в който при тези случаи един вицепрезидент ~~ще~~ осъществява тази функция.

Второ. Има пълна възможност, ако гласуваме по един или по друг начин сега, след това за третото четене 40 души народни представители да повдигнем отново този въпрос и ~~да~~ се види по-цялостно.

Предлагам на нашия докладчик господин Корнезов и ако Народното събрание не въразява, да се възпроизведе алинеята и да преминем към гласуването ~~за~~ всеки съобразно своята съвест.
(Одобрителни ръкопляскания)

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Господин Корнезов, прочетете текста на ал. 2.

ДОКЛАДЧИК ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: "Ал. 2. Президентът се подпомага в своята дейност от вицепрезидентът"

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Гласувайте, господа, текста на ал. 2.

Гласували са 273, от тях 198 ~~за~~, 70 ~~против~~, и 5 в ли се. Приема се текстът на чл. 103, ал. 2.

ДОКЛАДЧИК ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: "Чл. 104. А.1. Президентът се избира пряко от избирателите за срок от пет години, по ред определен в закона.

А.2. За президент може да бъде избран български гражданин по рождение, навършил 40 години, който отговаря на условията за избиране на народен представител и е живял последните пет години в страната.

А.3. Избран е кандидатът, получил повече от половината действителни гласове, ако в гласуването са участвали повече от половината избиратели.

А.4. Ако никой от кандидатите не е избран, се провежда нов избор в седемдневен срок, в който участват двамата кандидати, получили най-много гласове. Избран е кандидатът, получил повече гласове.

Сл.Р/ЗТ
323.1

№ 5. Изборът за президент се провежда не по-рано от три месеца и не по-късно от два месеца преди изтичане на срока на пълномощията на предишния президент.

№ 6. Споровете относно законността на избора на президент се решават от конституционния съд в едномесечен срок."

Това са предложениета. Ако си спомняте, господа народни представители, където имаше "конституционен съд и неговите право-
мощия", тези алинеи не бяха гласувани, тъй като главата за конституционния съд не е разгледана . Така че моля да не взимаме отношение по ал. 6, а по другите пет алинеи на чл. 104.

Моля да се докладват писмените предложения.

ИВАН ХАРАЛАМБИЕВ: Предложение на Николай Близнаков.

"Чл. 104. Президентът и вицепрезидентът се избират от Великото Народно събрание (голямото Народно събрание). Те се смятат за избрани, ако за тях са гласували две трети от всички народни представители. Кандидатури за президент и вицепрезидент могат да издигат една десета от народните представители."

Предложение на Коста Андреев:

"Чл. 104. Ал. 1. Президентът се избира за срок от четири години" (в проекта е пет години).

Ал. 2. Кандидатът за президент трябва да е живял последните десет години в страната! (За разлика от проекта, в който срокът е пет години)..."

Предложение от Божан Божанов:

"Чл. 104. Ал. 1. Президентът се избира пряко от избирателите за срок от пет години."

Ал. 2. Изборът за президент се произвежда във втория неделен ден на месец ^{декември} в годините, чиято поредност завършва с цифрите единица и шестица.

Ал. 3. За президент и за вицепрезидент могат да бъдат избирани български граждани по рождение, навършили 40 години, които отговарят на условията за избиране на народен представител и са живели последните седем години в страната.

Ал. 4. Кандидатът за президент определя и предлага кандидата за вицепрезидент.

Ал. 5. За избран президент се смята кандидатът, получил повече от половината действителни гласове, ако в гласуването са участвали повече от половината избиратели.

Ал. 6. Ако никой от кандидатите за президент не е избран се произвежда нов избор след четиринацет дни в четвъртия неделен ден на ²⁷ ноември, в който участват двама от кандидатите, получили най-много гласове. За избран се смята този от тях, който получи повече гласове.

Пояснение към чл. 104. Ако един от първите двама след първия избор се откаже от нов избор, то другият не се смята за избран, а се включва в следващия по брой на получените гласове от първия избор. Така че кандидатите при втория избор да бъдат двама."

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Благодаря. Господин Гиньо Ганев искаше думата по този въпрос.

ГИНЬО ГАНЕВ: По много аргументи, многократно обсъждани в Комисията за изработване на проект за Конституция на България и вън от нея, аз лично подкрепям първата алинея с ясния ^и текст, че президентът следва да се избира непосредствено или пряко от избирателите, от народа. (Одобрителни ръкопляскания) В никакъв случай този начин на избиране няма да увеличи неговите права. Те са такива, каквито ще бъдат фиксираны в Конституцията на страната. И според мен това е най-същественото.

Това ^{дълж} е мое лично становище.

В ръцете ми е и предложението на народните представители господата Петър Дертлиев и Петър Корнажев, които писмено са предложили да се помисли за президент за избор от Народното събрание. Но сега господин Дертлиев с писмен надпис върху това предложение казва, че оттегля това тяхно становище. (Одобрителни ръкопляскания)

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Има думата господин Дренчев.

МИЛАН ДРЕНЧЕВ: Господа народни представители, аз съм от тия, които довчера поддържах становището на господин Ганев. Но при един по-дълбок размисъл сметнах, че това не е много правилно и аргументите за това не са точно така, както се представят.

Не е все едно при тази неулегната политическа обстановка при нас, още се учим на демокрация, още много неща ни липсват по този път, където сме тръгнали, за да бъде успешен, да се избере един президент пряко от народа. Народ, който още няма да има ясна представа кого избира и кой какъв е, и затова смяtam, че по-точно и по-правилно ще бъде отразено и по-добре

ще бъде преценено кой да бъде български президент от самото Народно събрание.

Поддържам, че Народното събрание трябва да има правото да избира президента. (Одобрителни ръкопляскания)

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Има думата Любомир Иванов.

ЛЮБОМИР ИВАНОВ: Благодаря ви, господин председателствующащ. Без да навлизам в аргументации, аргументите наистина са много и в полза и на единия, и на другия вариант. Те действително бяха обсъждани многократно и повтаряни в Комисията за изработване на проект за Конституция на България. Просто искам да изразя становището на Парламентарната група на Зелената партия. То е в полза на прекия избор на президент, така както е досегашният текст за Конституция.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Благодаря. Заповядайте, господин Николов. (Чр. Ивановски използват изборския ред)

ГЕОРГИ НИКОЛОВ: Уважаемо председателство, уважаеми колеги, по отношение на ал. 2, изискванията за президент, предлагам вместо да е живял в страната последните пет години, да стане десет години. Тъй като най-добре страданията, проблемите на народа би познавал той.

Предлагам ^{ал. 3 и 4} да отпаднат, тъй като това са въпроси, които са от избирателния закон. Регламентират при какъв резултат ще се съюзва за избран кандидатът и в какви срокове ще се провеждат тези избори. Това е лично мое предложение.

Така че предлагам да остане ал. 1 и 2, сегашната ал. 5 да стане ал. 3 и ал. 6 да стане ал. 4. Останалите въпроси ще се уредат в закона, който предвижда именно чл. 104, ал. 1.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Има думата Янаки Стоилов.

ЯНАКИ СТОИЛОВ: Аз се изказвам в полза на текста, който е предложен в проекта. Принципният спор тук не е за процедурата, а за начина на избиране на президента. Всеки, който твърди, че прекият избор или пък обратно, че изборът от парламента сам по себе си е по-добър или по-лош, разбира се, би бил едносранчив. Много трудно е да преценим всички бъдещи последици на избора, ако той бъде прям, или пък бъде от парламента. Все пак аз искам да привлеча някои свои аргументи - защо като че ли прекият избор има някои предимства.

Сочи се обстоятелството, че изборът на президент от парламента винаги е по-лек, че той предотвратява излишно противопоставяне и в крайна сметка винаги води до сполучливо решение. Тук обаче се забравя, че изборът на президент задължително трябва да бъде, както всъщност е и досегашната практика, с едно доста по-високо квалифицирано мнозинство, отколкото, да речем, изборът на правителство. И ако не се постигне такова съгласие, тогава се оказва, че по повод избора на президент може да се достигне до необходимост да се разпусне парламента и да бъдат провеждани по един и същи повод два избора. Това е доста по-висока цена, отколкото непосредствен избор на президент.

Освен това, тези, които поддържат идеята за избор на президента от парламента, нека да имат предвид, че това е една, общо взето, слабо разпространена практика. Вярно е, че в парламентарните системи президентите се избират главно на основата на парламента, но това не е сам по себе си парламентът, а един обикновено удвоен, или друг, по-голям състав, който включва отново избрани представители на различните териториални единици или формиран по друг квалифициран начин и следователно той е в разширен състав. Тук се предложи в едно от изказванията, което беше прочетено, да се избира президентът от Велико Народно събрание. Това обаче не решава нещата, тъй като ние отидохме към другия принцип - Великото Народно събрание да има само някои изключителни компетенции, свързани с евентуални промени в Конституцията.

Заедно с това нека да се има предвид нещо друго съществено, че ние не определяме твърде големи компетенции на президента.

НЧ/НП

324.1

За сметка на това обаче прекият избор би му създал една по-солидна база той да има по-голяма самостоятелна роля в управлението, без да бъде равностоен по своите компетенции на парламента, но с достатъчно представителство, което му позволява пълноценно да играе ролята на един втори допълнителен център на властта. В този период може би страната има нужда от това обстоятелство.

И най-накрая, последният ми аргумент – след като ние записваме още в първия текст в главата "Президент", че той олицетворява единството на нацията и я представлява в международните отношения, мисля, че прекият избор е още едно средство да бъде избрано лице, което ще може сполучливо да извършва тези дейности, които са основните.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Господин Йосиф Петров има думата.

ЙОСИФ ПЕТРОВ: Уважаеми дами и господа народни представители! Въпросът е извънредно важен. Аз смяtam за основен мотив за този избор духовността и душевността на българина и нашите политически нрави от 112 години досега. Ние сме малък народ, ние сме малка държава, а залитаме по американски образец. Америка е избрала такъв президент и вицепрезидент след 200 години демокрация. А нашата демокрация сега прави своята прощъпулка – една година вече. И в тази година ние имаме свой образец – парламентът избра президент. Парламентът избра и министър-председател и виждате вие една година какво съжителство, какво идеално взаимодействие има между трите институции в държавата. Истината е една, че ние имаме щастие, че президент е д-р Желю Желев, който е човек учен, умен, скромен моля! Лъжа ли аз, като казвам това за него?

ГЛАСОВЕ ОТ ЗАЛАТА: Не!

ЙОСИФ ПЕТРОВ: А защо говорите? Умен, учен, свестен, сработлив, добронамерен, но я си представете, че за президент се кандидатира някое девето, допълнено и преработено издание на бай Ганьо Балкански? Може да се случи така, че той да направи някакви поразии или най-малко конфликтности и тогава потомците ще ни проклинат, че не сме били далновидни в този исторически момент.

Ние се борихме за парламентарна демокрация - ето я, ние я имаме. При парламентарната демокрация върховната власт е парламентът. Ето, ние го имаме този парламент! И затова президентът да се избира, според мен, за нашите български условия, за душевността на българина, за нашите нрави е, президентът да се избира от парламента. Защото има пословица "Вържи попа да е мирно селото". А президентът най-добре може да върже попа.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Господин Петър Берон има думата.

ПЕТЬР БЕРОН: Уважаеми колеги, все пак повече от 70 на сто от запитаните при социологическите анкети, доколкото зная, се изказаха за пряко избиране на президента от народа, който не е чак толкова недоуздял и загубен, за да не знае за кого гласува.

Аз съм също за пряко избиране, и смяtam, че изразявам мнението на Парламентарната група на "Екогласност". Ще си има отделен закон за избиране на президент, при който предполагам, че ще има такава процедура, че докато се достигне до самия избор, която ще осигури внукут на бай Ганьо Балкански да не може да кандидатствува, тъй като ще има няколко цедилки, докато се представи на народа истинският кандидат. Така че аз намирам, че имаме възможност да направим такъв механизъм и съм за прям избор.

Аз съм против тази клауза в представения ни проект, че кандидатът трябва да бъде живял повече от 5 години в България. Това трябва, според мен, да отпадне. Това е една дискриминация, която ние не би трябвало да въвеждаме в нашата Конституция.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Думата има госпожа Кирчева.

29

66

ЕЛЕНА КИРЧЕВА: Аз се явявам в качеството на говорител на господин Глушков, когото нямаше кой да смени на председателството място, за да може да се изкаже.

И така, господин Глушков ме помоли да пред ^{вас} неговото и моето становище, че поддържаме чл.104, ал.1 в редакцията, в която е написана - президентът трябва да се избира от избирателите пряко.

Освен това в ал.2 господин Глушков желае да добави, че за президент може да бъде избран ^{Англичан} български гражданин, роден в България. Той предлага да се добави ("роден в България").

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Има думата Петър Стайков.

ПЕТЪР СТАЙКОВ: Искам да добавя още малко аргументи към становището за пряко избиране на президента. Вярно е, че до голяма степен изборът е свързан с правомощията и в нашите условия страховете от прекомерно голяма власт на един пряко избран президент, мисля че не са основателни, защото в самата Конституция ние строго фиксираме неговите правомощия.

От друга страна, като се има предвид, че при нашия много пъстьр политически живот бъдещият парламент, надявам се ще бъде по-пъстьр от днешния, то тогава въпросът за избор на президент ще се постави като една много сложна парламентарна комбинация, в която съвсем не е сигурно, че действително този, който е най-добър, ще бъде избран, а ще се обвърже примерно с въпроса за правителство, за председател на парламента, за заместник-председатели и т.н. Въобще една много сложна комбинация, от която на практика никой няма да спечели. Има и нещо друго. Нашият народ толкова години никого за ^{ако няма} нищо не е избирал, имам чувството, че все пак за хората би бил ^{един} един' празник да имат възможност сами да изберат своя президент, а пък наша грижа е да направим така, че той да не застрашава свободата и демокрацията в тази страна.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Има думата Методи Недялков.

МЕТОДИ НЕДЯЛКОВ: Уважаеми народни представители, преобладаващото мнение на Парламентарната група БЗНС ~~и~~-^{един} единен е за прям избор на президента. Но всъщност аз искам да направя едно Ст.Б/НП

325.1

процедурно изказване. Считам, че са предостатъчно аргументите в защита на едната и другата теза, и ако ние продължим тези дебати за търсене на най-добро решение, те по всяка вероятност ще продължат до края и на утешния ден.

Аргументите са достатъчно, всеки има своите убеждения и нека поставим процедурата в ход - да гласуваме. Ако едната теза събере две трети от гласовете, съответно това ще бъде решено конституционно и по съвест от страна на народните представители.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Има думата господин Кюранов.

ЧАВДАР КЮРАНОВ: Уважаеми народни представители. На мен често ми се случва да аргументирам каузи, които не са особено популярни, и едва ли и в този случай ще се отклоня от тази линия. България е парламентарна република, а не президентска република. И когато ние създадем такова несъответствие в начина на избор между народните представители и една отделна личност, ние изместяваме политическия център на тежестта. Ще се създадат условия и обстоятелства, при които избраните 240 души ще тежат много по-малко от избрания един човек.

Казват, че такъв човек ще обединява. Но той ще обединява, след като е разединил, след като цялата страна се е разделила на две, защото едва ли може да има повече от двама кандидати и такова обединение ще бъде призрачно. На президента не му стигат 4 години, за да обедини тези две половини. Казват, че е по-демократично да се прави такъв избор. Така изглежда. Но според мен така изглежда, защото при една силна избирателна машина, при една машина, стимулирана по различни начини, и то не само вътрешно, национални, къде ще натежи изборът, ще зависи в много случаи именно от тази избирателна машина. Съществува една сериозна опасност от лична власт винаги, когато се създадат трудни обстоятелства. И никакъв закон в това отношение не може да бъде гаранция. Това ни е показал целият исторически опит на нашата страна. Такива закони имаше, но това не попречи на Борис^и да установи лична власт. Конституцията не беше толкова лоша в това отношение, но тя беше потъпкана и много лесно е да се потъпкват закони такива случаи. Казват, че ако го избира парламента, това ще бъде резултат на консенсус, а по-точно на някаква сделка. Това е възможно. Но тази "сделка" ще отразява интересите на различните

групи в парламента, на различните партии в парламента. И съвсем не ~~затова~~, че това, непременно ще означава слаб президент. Това зависи много вече от други обстоятелства. Нека да не отиваме до случайности в изборите, аз повтарям един аргумент, който изложих и по-рано - 41 президенти имат Съединените щати досега, но само 4-5 са оставили диря в историята. Това значи, че много пъти тези избори са случайни.

Съвсем не е без значение фактът, че един човек, който е избиран от парламента, ще зависи от парламента. Не е страшно, ако зависи от парламента. Когато говорим за разделение на власти, ние в никакъв случай не можем да говорим за равнопоставеност на власти. Защото законодателната власт трябва да има първенство и тя трябва да ръководи страната.

(Съм) че трябва (много сериозно) да помисли всеки един от нас и да не се поддаваме тук на чувства, да не се поддаваме на желание да направим нещо различно от това, което сме правили преди, а да не забравяме, че опасността от лична власт е заровена именно в такъв прям избор. И това, което е най-демократично, в действителност се превръща и може да се превърне в най-недемократично.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Има думата за реплика госпожа Тодорова.

ВЪЛКАНА ТОДОРОВА: Уважаеми колеги, аз искам да изразя безкрайното си одобрение на всичко, което каза господин Кюранов сега. Той просто изрази изцяло моето мнение.

Призовавам моите колеги добре да помислят по този въпрос, защото референдумите, преките избори в никакъв случай не са най-демократичното средство и понякога са политически опасни. Искам да ви кажа също, че съм против избора на вицепрезидент. Ние ще създадем крал, вицекрал и като изберем пряко и кметовете, ще създадем местните феодали.

Затова аз съм за това, което каза господин Кюранов, и поддържам тази линия.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Каква реплика тогава правите? Репликира се, когато не сте съгласни с предшествуващия оператор.

Има думата господин Атанасов.

325.3

БОГДАН АТАНАСОВ: Уважаемо председателство, уважаеми колеги! Според мен имаме едно положение да разгледаме за Президентството - по един параметър е силата на Президентството, а другият параметър е директността на избора. Хората автоматично смятат, че ако изборът е директен, то следва, че президентската власт е сила. Или обратно. Ако е индиректен, той непременно е слаб.

Аз смяtam, че спокойно можем да отидем на директни избори, но конституционно неговите правомощия да бъдат ограничени, както са, т.е. да потвърдим примата на Народното събрание. Този примат, това върховенство е безспорно.

От друга страна, смяtam, че вицепрезидентът трябва да бъде назначен от президента.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Има думата господин Иванов. *(Засилен пар. 4)*

ИВАН ИВАНОВ: Искам само една реплика към господин Кюранов да направя. Досега в България имаше тоталитарна, авторитарна власт. Държавният глава се избираше от парламента непряко. Така че не може да се смята за аргумент примерно дали ще бъде избиран пряко или от парламента авторитарността на властта. Тя зависи само от неговите пълномощия.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Георги Хинчев има думата.

ГЕОРГИ ХИНЧЕВ: Уважаеми господин председател, уважаеми колеги! Вчера и днес ние прекалено много си служим с примера на Съединените американски щати, нека да се приближим по-наблизо, нека да погледнем примера на Полша, а защо не погледнем примера на Русия, която само преди няколко дена си избра пряко президент? Аз смяtam, че и по душевност, и по исторически връзки имаме някакво сходство. Казвам това между другото, за да защитя тезата, че не трябва да отнемаме правото на народа да си каже думата. Абсолютно не съм съгласен, че по-демократично било избирането на президента от Народното събрание, а не от народа. В края на крайцата по този начин ще направим един голям комплимент на този народ, който иска да си каже думата. Не е вярно, че по този начин ще се стигне до неправилен избор. Напротив, той много добре има мнение и данни за личностите, които биха били представени, за да си избере един от тях. Абсолютно не е вярно и това, че единият начин дава по-големи права на президента

71

отколкото другият. Това ще бъде записано в Конституцията, както е записано, Такива ще му бъдат правата, а начинът на избирането ще бъде съвсем друг.

Аз искам да ви припомня и да ви кажа, че в Народното събрание наистина може да се получи един пазарлък за президент, което не би трябвало да се допуска. Така че изразявам ^{не} само моето мнение, а и мнението на моите колеги, това вече го ^{е д.чие} каза ^{господин} Недялков, ние сме твърдо за избиране на президент от целия народ.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Има думата Трифон Георгиев.

ТРИФОН ГЕОРГИЕВ: Уважаеми народни представители, натоварен съм да изразя мнението на депутатите от Федерацията на клубовете за демокрация в Народното събрание. Ние сме за избиране на президент пряко от народа. (Частични ръкопляскания)⁶ Абсолютно не съм съгласен с това, което проф. Кюранов каза преди това и съм солидарен с това, което другите колеги казаха за избиране на президента от народа.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВНА ГЛУШКОВ: Димитър Йончев има думата.

ДИМИТЪР ЙОНЧЕВ: Мисля, че е много сериозен този наш избор, който правим в момента. Не съм сигурен, че можем да стигнем до единодушие, не искам да изложа съображенията си.

Първо, подкрепям това, което каза господин Кюранов. Ще ви кажа две съображения: Никога не сме имали олицетворена власт в едно лице от целия народ. По-скоро имахме такова нещо, но не беше легитимно. Много е опасно да извършим легитимно такъв експеримент. 240 души, които представляват вота на целия народ, ако същият вот го има един човек - той има поне 240 пъти повече власт. Много е ефикасна тази мисъл, че нещо можем да балансираме с един контрол тук. Контролът си е контрол, когато нещата са нормални. Мисля, че ако президентът, който в момента имаме, беше избран от целия народ, ние може би с вас нямаше да имаме удоволствието сега да спорим по въпроса. Това не са неща за подценяване, тъй като няма правна норма, която да ви определи кога точно Отечеството е в опасност. След 5-6 години, когато си отидат военните, ще ви се обясни, че всичко е било наред, но въпросът е през тези години какво ще стане... (шум и оживление в залата)⁶

Затова бих искал да помислим върху следното: Ако е нужно още време - да обсъдим по-широк кръг аргументи, но, разбира се, това не може да реши въпросът. Тъкмо затова излязох, за да съобщя освен това и последния си аргумент, че ние сме свикнали много бързо да се ориентираме към силата и един абсолютно силен човек, какъвто ще е президентът, и чийто срок няма да съвпада със срока на Народното събрание, ще бъде много привлекателен за изграждане на структури, близки до него и да се влияе върху

72

целия процес в страната. Когато искаме да балансираме властите, е много хубаво всеки да знае от кого зависи в много голяма степен. Тези зависимости не ощетяват, а създават, все пак, едно равновесие. Не смяtam за солиден аргумента, че президентът, който е избиран косвено, ще е резултат от съотношението на политическите сили в парламента. Ами на какво друго съотношение трябва да е резултат? Нали затова се прави целият избор? Ако той трябва да бъде резултат на едно гласуване по принцип... (протестни възгласи, ръкоплясвания за прекъсване) Ние трябва да предположим, че имаме такова лице в страната, което в грамадната си част ще трябва да бъде избрано от народа. Ако е 50 плюс 1 - това не е грамадната част. Ако трябва да установим друг процент, да кажем, ако го избираме пряко от народа - процентът да е много висок. Това вече е друг разговор... (шум и оживление в залата)

Но при условие, че се избира от обикновено мнозинство - за мен това е непонятно.

ПРЕДСЕДЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Господин Нешев иска реплика.

СТЕФАН НЕШЕВ: Уважаеми колеги народни представители! Искам да репликирам господин Йончев, че може една партийна фракция, която има 1/3 членове, да спекулира със свои интереси при избора на президент в парламента и с това да предизвикаме недоверие сред народа. И нека глас народен да бъде глас божий! (частични ръкопляскания)

ПРЕДСЕДЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Има думата господин Михаил Михайлов.

МИХАИЛ МИХАЙЛОВ: Моето становище по въпроса за избора на президента: Аз съм категорично за това председателят на Републиката да се избира от парламента. Защо? Можем ли да си представим, че ние вярваме в парламентарната система, че вярваме в парламента и да не сме сигурни, че можем да изберем един достоен председател на Републиката? Аз смяtam, че ние веднага влизаме в противоречие със самите себе си, с нашата вяра в парламентаризма. Парламентарната република, която записахме в пreamble на нашата Конституция, е характерният белег за нашата републиканска институция. Следователно, цялата власт - в ръцете

на парламента! (Шум и оживление в залата)

Това значи, че ние вярваме в парламентарните институции и че най-правилно може да се реши въпросът с избора на председател на Републиката от парламента. Защо?

Зашто в парламента, в който ще бъдат представени всички политически сили, когато ще избират този председател на Републиката, те ще бъдат принудени да се съобразяват с редица сложни и деликатни ситуации, които отразяват ситуацията в нашата страна. Другото положение, което ме кара да вярвам в този начин на избор, който ще бъде по-безгрешен: Ако председателят на Републиката се избере пряко от народа и парламентът, който също се избира по същия начин – ще се получи едно положение на състезание, на положение на неразбиране и неправилно кореспондиране между председателя на Републиката и парламента. Председателят на Републиката ще има особено ~~и~~ самочувствие, че е избран от народа и няма да уважава парламента при взимане на решения! (Народни представители от Българския земеделески народен съюз подкрепят изказването с частични ръкопляскания, а от блока на БСП се чуват ръкопляскания за прекъсване)

Затова ви моля, не се смущавайте – ние няма да обидим българския народ, че искаме председателят да бъде избиран от този парламент. При това положение ние не можем никога да поискаме неговата оставка, когато той влезе в нарушение с онези изисквания, които го задължават да бъде председател в буквния смисъл на думата... (Ръкоплясканията за прекъсване стават настойчиви)

(Председателствующите се сменят.)

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Господин Михайлов, много енергично молите!

МИХАИЛ МИХАЙЛОВ: Аз ви моля председателят на Републиката да се избира от парламента и по всяко време този парламент да е в състояние да го свали от властта, която му доверява.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Господин Глушков има думата за реплика.

ИВАН ГЛУШКОВ: Уважаеми колеги, уважавам всяко мнение на колега, но съм учуден, когато се търси странна аргументация.

Колегата Димитър Йончев каза, че много опасно ще бъде, ако дадем право на българския народ да реши сам кой да бъде държавен глава. Аз се учудвам какво опасно има в това да гласуваме доверие на българския народ, на неговата политическа зрялост! (Ръкопляскания)

Колегата Михаил Михайлов описа също редица опасности и каза, че ще бъде много по-добре, ако парламентът избира президент. Не може да има никакво съмнение, че ако в един парламент, в който да има представителство на 7-8 партии и трябва да се избира президент, неминуемо ще се стигне до някакви комбинации, и то комбинации, които не са в интерес на демокрацията, така че, когато търсим аргументи, нека да търсим действително аргументи с тежест! (Ръкопляскания)

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ (на господин Трифон Георгиев, който се приближава към трибуната и иска думата за реплика): Тези, които имат желание да отговарят - да почакат, ще направя това или в края на заседанието, или вън - в отделен разговор.

Има думата господин Стойчо Шапатов за втора реплика.

СТОЙЧО ШАПАТОВ: Уважаеми народни представители, въпреки огромното ми уважение към колегата Михаил Михайлов, той тук изрази тезата, че цялата власт принадлежи на парламента. Ако разгърнем проекта за Конституция, в чл. 1, ал. 2 ние вече сме гласували, че цялата държавна власт произтича от народа и че тя се осъществява непосредствено от него и чрез органите, предвидени в тази Конституция. Така че лозунгът: "Цялата власт - на парламента!" ми прилича на брънешкия лозунг "Вся власть - советом!"

Вие виждате, че тук не става въпрос за партийни пристрастия, а става въпрос за различни гледни точки на колегите от едната и от другата страна на залата. Ако направим една анкета, ще се убедим, че мнозинството от българския народ е затова - президентът да се избира пряко от самите избиратели.

▲ За ^{реплика} има думата господин Калин Димитров.

КАЛИН ДИМИТРОВ: Искам да отбележа, че колегите, които взеха отношение, поддържат становището президентът да се избира от парламента, че не изразява становището на мнозинството от парламентарната група на Българската социалистическа партия,

— / ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ:
326 .

включително и моето. (Частични ръкопляскания)

Учудвам се, че хората, които сме избрани от този народ и смятаме, че това е било правилно (проверката, която се прави от Мандатната комисия, доказва) да изказват едно неверие в този народ, че той не може да си избере пряко президент и затова процедурно предложение ~~да гласуват~~ - всеки с картата да покаже какво мисли. Може би, ако има някои от народните представители, които ще бъдат кандидати за президенти, тях да изслушаме и да пристъпим към гласуване.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ (към господин Трифон Георгиев): Господин Георгиев, не е позволена реплика на реплика. Моля, седнете, уважавам Ви твърде много.

Думата има господин Коста Андреев.

КОСТА АНДРЕЕВ: Много внимателно слушах тези, които се изказаха за прям избор на президента от народа и изцяло ги подкрепям. Също така много внимателно слушах Чавдар Кюранов и Димитър Йончев, които се изказаха против това и решително се разграничавам от тях и не ги подкрепям. Защо?

Демокрацията е това, в което участват все повече хора, в решаването на въпросите и преди всичко въпроси, които засягат съдбата на самия народ. Такъв въпрос безспорно е как да става изборът за президент. Аз мисля, че ние не можем да откажем правото на българския народ пряко да избира своя президент. Тези, които мислят и казват, че той не е дорасъл до това или пък ще сърка, смятам че нанася много тежка обида на българския народ. Смяtam, че ~~той~~ е достатъчно зрял политически и ще може да се ориентира какъв президент да избере - няма защо да го подценяваме. Другото би било да ~~гласуваме~~ недоверие.

Ето защо аз мисля, че трябва да гласуваме за алинеята така, както е предложена. (Ръкопляскания)

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Понеже става дума за конституционен ~~дебат~~ и нещата на пръв поглед изглеждат изключително важни, нека да не прекъсваме, но много кратко изкажат тези, които са се записали, ~~да се~~

Има думата господин Воденичаров.

РУМЕН ВОДЕНИЧАРОВ: Уважаеми гън председателствуващ, уважаеми дами и господа народни представители! Веднага се присъединявам към тези, които казват: "Глас народен, глас божи!" Съгласен съм с текста на Конституционната комисия и въпреки това искам да кажа следното. На нас ни предстои да водим дебати за още два вида гласувания - първо, за следващия избирателен закон. В този парламент с пропорционална листа ли ще се влиза или с мажоритарни избори? И второ, изборът на кметове на общините. Ако тук имаше 400 души, които гласуваха като индивиди, без да се съобразяват с политическите пристрастия, защо не президентът да се избира от Народното събрание? Тогава, когато президентът във всички случаи ще бъде някакво споразумение между политическите сили, народът не е съгласен. Мисля, че изразявам мнението поне на 100 000 български избиратели, с които съм се срещал в последно време, че президентът трябва да бъде избиран директно с вота на народа. Президентът трябва да бъде по-независима и стабилна формация, отколкото Народното събрание. Ние можем да стачкуваме, можем да се караме, можем да преливаме едната парламентарна група в другата, но в никакъв случай президентът не може да отиде да си пече корема, примерно като Александър Йорданов на Златните пясъци и да каже на вицепрезидента: "Ти поемаш отговорността." (Ръкопляскания) Предлагам да пристъпим към гласуване.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Има думата гън Бахнев.

ЮЛИЙ БАХНЕВ: Искам да ви кажа, че употребените думи "манипулации, пазарльци" могат да бъдат заменени с една дума - преговори. Тогава вие ще видите, че някои хора тук се занимават с предизборна агитация, че искат да бъдат харесани от народа, а че този народ ще има по-голяма възможност да участва в преговори за това, кой ще бъде президент, ако не се избира пряко президентът, а се избира от парламента, тогава и малка ^{партия} може да бъде чута. Когато се избира пряко, само 2-3 големи партии ще бъдат чути. Затова подкрепям избора на президента от парламента.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Има думата народният представител гън Стефан Продев.

ВГ/МД

327.1

СТЕФАН ПРОДЕВ: Уважаеми колеги, аз наистина съм учуден от предложението, което направиха моите приятели от групата на БСП, президентът да се избира тук. Ние всички избрахме един президент тук, всички знаем в каква игра бяхме вкарани, всички ние знаем, че фактически не гласувахме по съвест. Ние гласувахме по решение на нашите парламентарни групи. Аз смяtam, че такъв президент вече България не трябва да избира по този начин. България трябва да избира президента си с всички ~~голос~~ гласове на своите избиратели. Той трябва да бъде фигура, уважавана от всички, одобрена с максимално гласове от всички други постове в тази страна. Затова много ви моля, гласувайте президентът да се избира от народа. (Частични ръкопляскания)

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Има думата ~~ГЧН~~ Чунчев, който смяташе, че не е бил видян.

АТАНАС ЧУНЧУВ: Уважаеми колеги, аз нямах възможност, макар че бях записан да се изкажа при общата дискусия на конституцията, затова ще се изкажа сега, тъй като имам становище по този въпрос. Моля ви, да ме изслушате.

Днешният ни ден забуксува малко около тези два много важни въпроса. Ние нямаме право, и колегите, които ще дойдат в това събрание след нас, да натрапваме президент на народа. Нека народът да го избере. Аз съм за пряко избиране на президента от народа.

ГЛАСОВЕ ОТ ЗАЛАТА: Има реплика на Продев! ~~ГЧН~~

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Има думата ~~ГЧН~~ Донев.

СТОЙЧО ДОНЕВ: Протестирам остро против изказването на ~~ГЧН~~ Продев. Ние не сме правили концесия, поне що се касае за Съюза на демократичните сили (оживление в парламентарната група на БСП) и ако ~~ГЧН~~ Вие, ~~ГЧН~~ Продев, не сте гласувал по съвест, това си е Ваша работа!

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Процедурно се направиха три пъти предложения да се прекратят изказванията.

ПЕТЬОР БЕРОН: ~~ГЧН~~ председател, започват провокациите и отвлечане на вниманието от въпроса, който разглеждаме. Нека гласуваме вече. Правя формално предложение. (Ръкопляскания)

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Ще гласуваме веднага, но думата е поискана от председателя на парламентарната група

на БСП.

въпрос

Има думата г-н Ананиева.

НОРА АНАНИЕВА: Уважаеми г-н председателствуващ, уважаеми колеги! Въпросът е много жизнен за българската демокрация. Затова в нашата парламентарна група много отдавна ние обсъждахме всички "за" и "против". Изпълнени сме със съмнение и колебание, както става ясно и от тази дискусия, и по отношение на единния, и по отношение на другия вариант. В тази дискусия в своето преобладаващо мнозинство, бих казала 99^и от парламентарната група на Българската социалистическа партия, се изказа за пряко избиране на президента. Още един допълнителен аргумент. Смятаме, че чрез прекия избор при достатъчно добри конституционни гаранции против узурпация на властта се създава допълнителна възможност за премерване съотношението на силите в обществото, тъй като мандатите на Народното събрание и на президента ще бъдат различни. Така че ще има избори на по-кратък период от време, при които народът може да се произнесе по различен начин, което да внесе допълнителен баланс във властите.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Има думата г-н Корнезов, докладчик на Конституционната комисия. Той ще предложи текст за гласуване.

ДОКЛАДЧИК ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Конституционната комисия смята, че следва да предложи на вашето внимание текста, който е в проекта. Въпросът стои така: вярваме ли в мъдростта на нашия народ? Чл. 104, ал. 1. "Президентът се избира пряко от избирателите за срок от 5 години по ред, определен в закон."

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Гласуваме чл. 104, ал. 1 така, както беше докладван от Конституционната комисия. Гласувайте, господа!

Междувременно ще оглася искането на г-н Трифон Георгиев. Той искаше да дойде на трибуната и да каже... (г-н Ганев е прекъснат от ръкоплясканията на народните представители)

И така, от общо участвали в гласуването 283 народни представители, 235 гласа^{за}, против - 44, 4 въздържали се, текстът се приема.

327.3

И да довърша мисълта ^{съ} за ГЧН Георгиев. Той иска да има информация кой как е гласувал. Напомням му, че ние тук сме приели правила, по силата на които към всеки стенографски протокол този списък стои. Моля го да се качи само в библиотеката.

Има думата ГЧН Корнезов.

ДОКЛАДЧИК ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: "Чл. 104, ал. 2. За президент може да бъде избран български гражданин по рождение, навършил 40 години, който отговаря на условията за избиране на народен представител и е живял последните 5 години в страната." Тук се направиха няколко предложения.

Първото е думите "да е живял последните 5 години в страната" да отпадне. Имаше други предложения годините да бъдат не 5, а 7, респективно 10. ГЧН Глушков направи предложение кандидатът за президент освен да бъде български гражданин и да е роден в България.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: За да гласуваме ще трябва да се спре текстът до "... народен представител". След това алтернативните предложения, живял 5 години в страната, живял 7 години, 10 години и след това допълнението 'да е роден в България' ще се гласува ^{също} отделно.

ГЧН Корнезов, прочетете това, което предлагаме да се гласува сега.

ДОКЛАДЧИК ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Текстът, по който до този момент няма спор, е: "за президент може да бъде избран български гражданин по рождение, навършил 40 години, който отговаря на условията за народен представител ...".

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Гласувайте, господа!

С 272 гласа за, 7 против, 1 въздържал се текстът дотук се приема.

Имате думата, ГЧН Корнезов.

ДОКЛАДЧИК ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Предлагам ви да гласуваме предложението, което направи господин Глушков, а именно: "за президент може да бъде избран български гражданин по рождение и роден в България". Направено е предложение.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Гласуваме добавката "и роден в България". Имате думата, господин Боков.

ФИЛИП БОКОВ: Искам да попитам какво ще стане с, да речем, кандидат за президент, който е роден на паракод? Има и такива случаи.

ПЕТЬР СТАЙКОВ (от място): Ако паракодът е български става.

ФИЛИП БОКОВ: Мисля, че едно такова изискване ще внесе доста сериозни ограничения.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Колкото се отнася до паракода - има си международни норми и зависи от това накъде пътува паракода.

ФИЛИП БОКОВ: Ако пътува не на български паракод, аз това подчертавам. А да речем в Черно море на съветски паракод.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Думата е на госпожа Мариана Христова.

МАРИАНА ХРИСТОВА: Колеги, аз възразявам срещу това допълнение "и роден в България". В Конституционната комисия това предложение беше направено от господин Глушков. И там му предложих - вместо да пишем "роден в България", просто да направим една забрана Георги Пирински и Андрей Луканов да не се кандидатират за президенти. (Смях в залата)

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Думата господин Берон.

ПЕТЬР БЕРОН: Добавка към забраната - и Симеон II също да не се кандидатира.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Думата е на вносителя, господин Иван Глушков.

ИВАН ГЛУШКОВ: Искам да уверя колежката Христова и всички колеги народни представители, че когато правих това предложение, нямах предвид персонално никого. Ставаше въпрос за един принцип, който ще важи дълги години, тъй като вярвам, че тази Конституция ще действа дълги години.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Господин Борис Колев поиска думата.

БОРИС КОЛЕВ: Господин председател, уважаеми госпожи и господа! Аз мисля, че бихме могли да намерим решение на казуса сравнително елегантно, по мое мнение. Искам да кажа, че първо подкрепям предложението на господин Глушков, но внасям следният редакционен нюанс: не "роден в България", а "роден на българска територия". Кораб и самолет с българска регистрация се водят българска национална територия.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Думата има, господин Дърмов.

МИРОСЛАВ ДЪРМОВ: Уважаеми колеги, аз не мога да се съглася с така направеното предложение, тъй като ние правим аналогия с Американската конституция. Трябва да обърнем внимание, че ние не сме страна ~~на~~ емигранти и по този начин ние дискримираме немалка част от нашите граждани. Аз имам немалко приятели, които по една или друга причина са родени в Пекин, в Москва и в Ню Йорк. Те не са по-малко българи от всички останали. Така че моля, да не се приема, ~~че бъде предложен~~ ^и думата

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Думата народния представител господин Благой Дечев.

БЛАГОЙ ДЕЧЕВ: Ще направя съвсем кратка реплика. Също поддърjam това да са родени в България и въобще няма никакво значение това къде са родени. Аз се извинявам много, но тогава много хора, които са родени в старите български територии - как ще ги оценим тях. Моят род е от Гръцка Македония. Извинете, но защо моят баща да не може да бъде избран за президент, когато цял живот е живял в България? Да бъде просто български гражданин. Твърде категорично е.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Господин Драгомир Драганов има думата.

ДРАГОМИР ДРАГАНОВ: Колеги, аз просто ще ви припомня чл. 21, ал. 1 от Конституцията - кой е български гражданин. Ясно и точно е казано - на който поне единият родител е българин и е роден на територията на България. Извинявайте, моята дъщеря също не е родена в България. Но аз съм българин, тя е българка, майка ѝ е българка и аз не виждам с какво право вие ще забраните на нея тя да може да се кандидатира за президент. (Смях в залата и ръкопляскания)

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Думата господин друмев. *Чи е друга и родител да има за гражданин?*

НИКОЛАЙ ДРУМЕВ: Аз не знам дали би могло да бъде внесена известна яснота в това, което е записано. Което означава, че по рождение, защото българското гражданство може да бъде придобито и доста по-късно, ако е роден в чужбина. Но по силата на международните договори, доколкото родителите искат детето да има чуждо гражданство, не гражданство на страната, в която се ражда, до три месеца, а преди това мисля, че беше до шест месеца, те могат по взаимно съгласие да подадат молба в българското посолство и детето получава българско гражданство, въпреки че е родено в чужбина. Тоест, важно е българското гражданство да е от рождение, а не придобито в 16 или 18 година.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Всичко е ясно. "Български гражданин по рождение" е гласувано. Сега се гласува предложението "и роден в България".

Който подкрепя това предложение гласува за, който не го подкрепя гласува обратно.

Предложението се отклонява, защото за него са подадени 56 гласа, против 209 и 9 се въздържат.

Следващото допълнение.

ДОКЛАДЧИК ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Конституционната комисия след като обсъжда вариантите около това изискване се спря на "пет години" и поддържа своето становище и така, предлагам, господин председателю, да се гласува допълнението "и е живял през последните пет години в страната". Ако то не получи две трети автоматично отпада това предложение и ...

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: След това ще се гласува за седем и после за десет години. Смущавате ли се, господин Обретенов?

ПЕТЬОР ОБРЕТЕНОВ: Аз призовавам уважаемите дами и господи, на същите основания, както гласуваха, мнозинството от тази ^{закон} против първото предложение, да гласуват и против второто предложение. Това са случаини обстоятелства, в зависимост от които не трябва да поставяме изборът за президент. Един президент може да не е живял в страната, може да е бил посланик и т.н. в друга държава. Моля ви, това са случаини обстоятелства...

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Благодаря ви, това е аргумент. Кажете съображенията на Конституционната комисия.

ДОКЛАДЧИК ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Конституционната комисия няма предвид посланиците. Имаше предвид основно, че този, който се кандидатира, евентуално ще стане президент и държавен глава на нашата Република България. Той трябва добре да познава обстановката в страната, да е живял поне пет години сред хората, които ще ръководи и на които ще бъде държавен глава. Мисля, че тези са основните и най-кратки основания, за да се приеме това изискване на Конституционната комисия.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Господин Никодим Попов има думата.

НИКОДИМ ПОПОВ: Дами и господа народни представители! Против съм да бъде и да е живял през последните пет години. Ние имаме българи политически емигранти, които трябва да се кандидатират за президенти. Това е моето съображение.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Господин Иванов има думата.

ДОНЧО ИВАНОВ: Аз ще изкажа едно съвсем различно становище. Струва ми се, че в нашата страна, след последните ни действия в парламента остана да виси един въпрос около референдума. И ми се струва, че ние този въпрос трябва да го приключим някак с и ми се струва, че удобен момент е именно сега, като не включваме петте години. Това са моите мисли и предлагам да се включи за гласуване и един такъв момент. И както всички бяхме убедени, че всички ще гласуват за република, и че сме наистина убедени републиканци, аз трябва да го декларирам и за себе си, аз мисля, че ще постигнем още един резултат, като не поставяме тук изискване за пет години.

Моето предложение е да не се изискват години, през които той да е живял в България.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: По процедурен въпрос думата поиска господин Любомир Иванов. *Реди го сър господин Любомир Стайков.*

ПЕТЪР СТАЙКОВ: Все пак в нашите страни условията са характерни. Когато се избира президент, добре е, както се говори, да има един равен старт. Нека не забравяме какво се случи в Полша, когато човек, който, без да е живял в страната, имайки известни пари, колко е имал, колко не, това е друг въпрос, яви се там, обеща на поляците, че след една година всички те станат милионери, тоест, абсолютно безотговорно поведение по отношение на тази страна и успя да получи, разбира се, той не можа да победи, и тук няма да може, но все пак внесе доста голям смут в обществото.

Ето затова според мен, има смисъл от една такава граница, примерно от 5 години, която все пак да ни застрахова от такива произволни, безотговорни действия. (Одобрителни ръкопляски).

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Благодаря ви. Имате думата за процедурно предложение, господин Иванов.

ЛЮБОМИР ИВАНОВ: Благодаря ви, господин председател. Не споделям това, което каза господин Стайков. По-скоро подкрепям казаното от господин Никодим Попов и Петър Обретенов, т.е. смятам че не бива да има такова изискване за 5 години. Но процедурното ми предложение е следното. Всяко от тези няколко предложения, които се направиха за 5, за 7, за 10 години, всяка от които ще съдържа предишната, тъй като ако се иска той да е живял 7 години, то естествено е, че е живял и 5 години. И затова редът на гласуването трябва да бъде отгоре надолу, а не отдолу нагоре. Защото ако се отхвърли изискването да е живял 5 години, тогава не е естествено да се приема изискване да е живял още повече.

Предлагам гласуването да бъде първо за 10 години, след това за 7 години и накрая за 5 години. Благодаря за вниманието.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Благодаря ви. Тази математическа каскада не се споделя от Бюрото. Имате думата.

ЛЮБОМИР ИВАНОВ: Господин председател, щом тук не се разбира от математика, може би се разбира от правилник и процедура СлР/ЛА

да гласуваме най-напред най-отдалеченото предложение, а то е 10 години, след това 7, след това 5. (шум в залата).

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Никой не ви е казал, че най-отдалеченото предложение за 10 години. Тук има принцип. Понякога се гласува предложението на Комисията за изработване на проект за Конституция на България.

ДОКЛАДЧИК ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Господин председателю, най-отдалеченото предложение беше въобще за отпадането. И ако

се поставя ~~за~~ гласуване, трябва най-напред да гласуваме за отпадане на предложението и тогава ~~за~~ годините.

И така, текстът е ~~в~~ "И е живял последните 5 години в страната".

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Гласуваме този текст. Който е за отпадане на предложението, очевидно ще гласува обратно.

Гласуваме предложението, докладвано от докладчика на Комисията за изработване на проект за Конституция на България, така както беше прочетено. Моля, гласувайте.

Предложението се приема, то е подкрепено от 215 гласа, 63 са против и 6 се въздържат. Общ брой на участвалите в гласуването е 284, повече от 2/3 от този общ брой.

ДОКЛАДЧИК ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: "Ал. 3. Избран е кандидатът, получил повече от половината действителни гласове, ако в гласуването са участвали повече от половината избиратели."

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Гласуваме текста на ал. 3 на чл. 104, както е докладвана току-що.

Гласували са 268 за, 5-против, и 4 въздържали се. Текстът се приема.

ДОКЛАДЧИК ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Беше направено предложение от Божан Божанов, а именно, че изборът се провежда 14 дни, в четвъртия неделен ден от месец ноември и т.н. (неодобрителен шум в залата). Ще има специален закон за избиране на президент и там тези предложения, които направи господин Божан Божанов, ще трябва да се имат предвид и евентуално да бъдат възприети.

"Ал. 4. Ако никой от кандидатите не е избран, се провежда нов избор в седемдневен срок, в който участват двамата

кандидати, получили най-много гласове. Избран е кандидатът, получил повече гласове."

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Моля, да се гласува тази алинея, както е докладвана.

Гласували са 263 за, 6 против, и 3 въздържали се. Текстът се приема.

ДОКЛАДЧИК ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: "Ал. 5. Изборът за президентът се провежда не по-рано от 3 месеца и не по-късно от 2 месеца от изтичане на срока на пълномощията на предишния президент."

Моля, господин председателю, да подложите на гласуване текста на ал. 5.

Имате думата, господин Аврамов.

ГЕОРГИ АВРАМОВ: Нека да проявим разум за сроковете. Ще се избере парламент, той ще се конструира в едномесечен срок, а в това време ще тече кампания за избор на президент. Предлагам срокът да бъде 2 месеца след избора на парламент.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Господин Аврамов, моля да прочетете преходните и заключителните разпоредби. Там това е уточнено много прецизно, а тук материията е по съществото ѝ.

ГЕОРГИ АВРАМОВ: В преходните разпоредби тези текстове ги няма.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Като стигнем там, господин Аврамов, ще възстановим спомена от тази дискусия.

ДОКЛАДЧИК ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Извинете, господин Аврамов, това е § 4, ал. 2, където се казва: "Изборите за президент и вицепрезидент се провеждат не по-късно от 90 дни от избор за ново Народно събрание".

Т

✓

329.3

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Моля ви за малко търпение. Уточнява се прецизността на една дума в текста. Това е пред. в съда Гиньо Ганев ~~пред. в съда Гиньо Ганев~~.

ДОКЛАДЧИК ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: След консултации тук и размисления все пак стигнахме до извода, че текстът е правilen.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Четете текста.

ДОКЛАДЧИК ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: "Изборът за президент се провежда не по-рано от 3 месеца и не по-късно от 2 месеца преди изтичане на срока на пълномощията на действуващия президент."

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Гласувайте този текст. Това е съдържанието на ал. 5.

Приема се с всичкия брой на участвуващи в гласуването 269 народни представители. Никой не е против, никой не се въздържа.

Следващата ал. 6 е свързана с конституционния съд. Тя сега трябва да се пропусне.

Почивка. В 18,15 ч. продължаваме. (Звъни.)

СД/МД
330.1

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Уважаеми колеги, продължаваме заседанието.

Чл. 105. Господин Корнезов, Вие ли ще докладвате от името на Комисията за изработване на проект за нова Конституция на Република България?

ДОКЛАДЧИК ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: "Чл. 105. Вицепрезидентът се избира едновременно с президента при условията и реда за избиране на президент."

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Има ли някакви писмени предложения по този член?

ДОКЛАДЧИК ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: По този текст няма направени предложения. Предложениета бяха във връзка с ал. 2 на чл. 103.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Мисля, че няма някакви неясноти. Това е логично - "Вицепрезидентът се избира едновременно с президента при условията и реда за избиране на президент."

ДОКЛАДЧИК ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: И ние предвиждаме в преходните правила да има закон за избиране на президент. Това е ясно.

Ако можем, да гласуваме, господин председателю.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: 3 минути преди гласуването, тъй като сме в самото начало. Ще гласуваме чл. 105 така, както беше прочетен от представителя на Комисията за изработване на проект за нова Конституция на Република България. Гласувайте, господа, чл. 105.

От гласували 235, 227 са за, 6 - против, 2 - въздържали се. Текстът на чл. 105 се приема.

Чл. 106.

ДОКЛАДЧИК ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: "Чл. 106. А. 1. Президентът и вицепрезидентът могат да бъдат преизбирани на същата длъжност само за още един мандат.

А. 2. Президентът и вицепрезидентът не могат да бъдат народни представители, да изпълняват други държавни, политически, обществени и стопански дейности и да участват в ръководството на политически партии."

СД/ЛА

331.1

Това са двете алинеи. Има направени предложения, господин председателю. Моля да се докладват.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Има писмени предложения, макар че на пръв поглед нещата са ясни.

ИВАН ХАРАЛАМБИЕВ: Има направено едно предложение за нов вариант на чл. 106 от господин Божан Божанов. Според него чл. 106, ал. 1. "Встъпването в длъжност на новоизбрания президент и на неговата администрация се извършва в 10 ч. в третия понеделник на месец декември в годината на провеждане на избора. (Весело оживление в залата)

Ал.2. От момента на встъпване в длъжност на новоизбрания президент се прекратяват пълномощията на действувалия дотогава президент и на неговата администрация."

Други предложения няма.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Мисля, че е доста фантазе това предложение.

Има ли народни представители, които искат думата? Господин Божанов, защитете своето предложение.

БОЖАН БОЖАНОВ: Аз първо искам да поднеса извинения на всички колеги, които се възмущават при прочитането на предложениета. Искам да ви кажа, че моите предложения бяха направени предвид на това, че не ми беше дадена думата при обсъждане на Конституцията на първо четене. И аз в съответствие с чл. 84, ал. 3 от Правилника за дейността на Великото Народно събрание съм представил подготвяното изказване за първо четене до Бюрото на Великото Народно събрание.

Така че сега, когато Комисията за изработване на проект за нова Конституция на Република България работи по моите текстове, не бива да чете всичките последователно, а да ги разглежда в пакет. След като не беше прието предложението ми за хода на избиране на президента на всяка година, както е ⁹¹⁻⁹⁶, окончаваща на 1 и 6, не бива да се предлагат и те не се връзват с члена, който обсъждаме в момента.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Да, правилно. Тези предложения са свързани. Да, правилно. Така че отпада това предложение.

331.2

Кой желае думата по това предложение? - Няма.

Господин Корнезов, прочетете още веднаж двете алинеи и да ги гласуваме едновременно.

ДОКЛАДЧИК ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: При втората алинея има малка редакционна бележка и ще я обясня.

"Чл. 106 №1. Президентът и вицепрезидентът могат да бъдат преизбирани на същата длъжност само за още един мандат.

№2. Президентът и вицепрезидентът не могат да бъдат народни представители, да изпълняват други държавни, обществени и стопански дейности и да участват в ръководството на политически партии";

Само едно обяснение: Отпада "политически", след като казваме, че не може да участват в ръководството на политически партии.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: То е ясно.

Гласуваме ал. 1 и 2 на чл. 106. Гласувайте, господа!

От 244 гласували, 240 ~~се~~ за, 2 - против, 2 - въздържали се. Ал. 1 и 2 на чл. 106 се приемат.

ДОКЛАДЧИК ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: "Чл. 107. Президентът и вицепрезидентът полагат пред Народното събрание клетвата по чл. 77, ал. 2."

Не са направени предложения, господин председателю.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Мисля, че този текст е съвършено ясен. Предлагам, ако няма желаещи да вземат думата, да гласуваме чл. 107. Гласувайте, господа!

От гласували 243 души, 240 ~~се~~ за, 1 - против, 2 - въздържали се.

Текстът на чл. 107 се приема.

ДОКЛАДЧИК ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: „Чл. 108, ал. 1. Пълномощията на президента се прекратяват предсрочно при:

1. смърт;
2. подаване на оставка пред Народното събрание;
3. трайна невъзможност да изпълнява правомощията си поради тежко заболяване;
4. при условията на чл. 114.

Ал. 2. В случаите на преходната алинея функциите на президента се изпълняват от вицепрезидента до отпадане на основанията за заместване или до избиране на нов президент.

Ал. 3. При невъзможност на вицепрезидента да замества президента функциите се изпълняват от председателя на Народното събрание.“

Господин председателю, по този текст са направени предложения и моля те да бъдат докладвани.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Да, има думата парламентарният секретар.

ПАРЛАМЕНТАРЕН СЕКРЕТАР ИВАН ХАРАЛАМИЕВ: По чл. 108 има предложение от господин Иван Тенев. Той предлага т.^о/2 на ал.1 на чл. 108 да придобие следната редакция: "Приемане от Народното събрание на подадената от президента оставка".

Следващото предложение е от господин Теодоси Томов и се отнася до ал.3 на чл.108. Към функциите на вицепрезидент следва да се предвиди алинея, която да третира въпроса евентуално за неговото заместване от председателя на Народното събрание, когато той не е в състояние да изпълнява длъжността.

ДОКЛАДЧИК ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Има още едно предложение, то е на господин Иван Велчев, за по-точното и систематично място така, както е по чл. 73 относно прекратяване на пълномощията. Да не се започва със смърт, т.^о/2 да стане 1.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Има ли желаещи да вземат думата? Заповядайте господин Павлов.

НИКОЛАЙ ПАВЛОВ: Господин председател, дами и господа! По повод направеното предложение за промяна в чл.108, ал.1, т.^о/2 дали да остане подаване на оставка, както е записано в текста, или предложението "приемането на оставката". По друг повод вече Ст.Б/НП

този въпрос го разисквахме преди много месеци и тогава беше изтъкнато едно съображение, което мисля, че в случая е решаващо. Винаги се дава възможност на един държавен глава да се измъкне от една ситуация по максимално дипломатичния начин. Това е нещо, което е влязло в парламентарната практика на Европа, въпреки че първообразът му трябва да бъде търсен на британските острови.

В случая мисля, че ние, като щадим държавния си глава, трябва да го защитим и с тази разпоредба, защото, ако си спомняте, като общ принцип, който залягаше винаги при обсъждането на въпроса за държавния глава, се е изтъквало това, че не бива да се създават предпоставки той да бъде бламиран по някакъв начин. Ако Народното събрание трябва да приеме оставката му, това предполага, че след неговата воля ще има една колективна воля, която да даде съгласие или да не даде съгласие. Това също е форма на бламиране. Вярно е, че предложената редакция създава възможността той безнаказано да излезе от една ситуация на политически гаф. Но това е тъкмо целта - безнаказано да излезе, за да не страда държавата като институция, представителството като институция, а самата личност да може дипломатично да се измъкне.

Благодаря за търпението.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Заповядайте, господин Иванов.

(*жена парк*)

ИВАН ИВАНОВ: Колеги, в разпоредбите на този член ~~и~~ е предвидено времето, през което председателят на Народното събрание може да замества вицепрезидента. Освен това при ~~трайна~~ ~~невъзможност~~ и на вицепрезидента да изпълнява функциите на президент в какъв срок се провеждат избори за нов президент?

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Госпожа Младенова има думата.

СОНИЯ МЛАДЕНОВА: Уважаеми колеги, преди малко ние с вас гласувахме президентът да се избира при условията на пряк избор от народа. Това според мен налага да коригираме ~~чл.~~ 2 в чл. 108, ал. 1, където е предложено "Подаване на оставка пред Народното събрание". Тъй като той се избира от народа, оставката му, според мен и колегите юристи, с които разменихме думи, трябва да става пред Конституционния съд.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Господин Тенев има думата.

332.2

512

ИВАН ТЕНЕВ: Предложението, уважаеми народни представители, което направих, беше, по моя преценка за по-голяма екзактност, но след обяснението, което даде господин Павлов, аз оттеглям това предложение.

ПРЕДСЕДЕТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Има думата господин Попов.

СТОЯН ПОПОВ: Уважаемо председателство, колеги! Аз смятам, че звуци много злокобно^{това} 1. "При смърт", затова предлагам да ~~стъпим~~ ^{тъй като} след като изчерпим цялата тази благородна поредица и след това след "смърт" да преминем към заместниците, които ще изпълняват тази функция.

ПРЕДСЕДЕТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Господин Корнезов, имате думата.

ДОКЛАДЧИК ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Господин Иван Тенев оттегли предложението си. Господин Теодоси Томов, предлага всъщност същата идея, която е заложена в чл. 108, ал. 3, т.е. при невъзможност на вицепрезидента да изпълнява своите функции те се изпълняват от председателя на Народното събрание. Мисля, че предлаганият пред вас текст е ясен и редакцията може да бъде възприета. Тя се съдържа и в това, което предлага господин Теодоси Томов.

Повдига се въпросът около сроковете. Пак повтарям, че ще има Закон за избиране на президент, и там тези срокове ще бъдат определенi точно). Не е необходимо, според нас, в една конституционна норма, да навлизаме в такива детайли, каквито са сроковете.

Повдига се и следващият въпрос - подаването на оставката. Пред кой орган да бъде подадена тази оставка - дали пред парламента, респективно пред Народното събрание, или пред Конституционния съд. Колеги, предлагаме ~~тъй като~~ към този момент да не се гласува, защото ние не сме решили окончателно, както ви е известно, въпроса за Конституционния съд. Има и възражения, дали трябва да съществува такъв Конституционен съд. Знаете, че прескохихме няколко текста, които засягат Конституционния съд, и предлагам, господин председателю, след като разгледаме главата за Конституционния съд да се върнем към този проблем - дали подаването на оставка трябва да бъде пред Народното събрание, както се поддържа от редица народни представители, или

това трябва да стане пред Конституционния съд.

С други думи, ако ми позволите, да докладвам така, както съйтаме, че би могло да се гласува чл. 108.

„Чл. 108, ал. 1. Пълномощията на президента се прекратяват предсрочно при:

~~не подлежи на отлагане...~~

1. (да не се гласува)

2. при крайна невъзможност да изпълнява правомощията си поради тежко заболяване;

3. при условията на чл. 114;

4. смърт

Ал. 2. В случаите на преходната алинея функциите на президента се изпълняват от вицепрезидента до отпадане на основанията за заместване или до избиране на нов президент.

Ал. 3. При невъзможност на вицепрезидент да замества президента, функциите се изпълняват от председателя на Народното събрание.“

Ако вие решите бихме могли да гласуваме и трите алинеи заедно. А ако решите – поотделно.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Има думата господин Мулетаров.

СПАС МУЛЕТАРОВ: Уважаеми народни представители, смяtam, че господин Корнезов не беше прецизен. Той не обясни оттегля ли предложението на Конституционната комисия за отпадането на т.2 или за променянето ѝ, а предлага да не я гласуваме. Ако конституционната комисия държи на своето предложение, както е в проекта, би следвало да гласуваме. И ако ние възприемем това предложение, няма защо да го отлагаме, или трябва да гласуваме, за ново предложение на Конституционната комисия, ако ни го предложат, или трябва да пристъпим към проекта, както е предложен.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Господин Мулетаров, тук стана въпрос, че се води спор в Конституционната комисия пред кого ще подаде оставка президентът.

СПАС МУЛЕТАРОВ: Господин Корнезов само преди пет минути прочете текста и изобщо ~~не е наредил~~ з спор. Този въпрос беше поставен от госпожа Соня Младенова сега за първи път. Досега не е поставян. Няма и предварително писмено предложение за промяна на текста. Трябва да бъдем прецизни.

332.4

Затова няма основание Конституционната комисия да оттегля предложението си, тъй като то не е обсъждано, няма различия досега по него и не е направено такова ~~предложение~~. Ако трябва да го променим, да подложим на гласуване тържествено - дали да отложим нейното гледане сега.

ПРЕДСЕДЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Има думата господин Йордан Андреев.

ЙОРДАН АНДРЕЕВ: Подкрепяйки господин Мулетаров, искам, уважаеми колеги, да обърна вашето внимание върху това, че ние не обвързваме подаването на оставка с никакви условия, та именно конституционния съд да се произнесе по тази оставка. Затова поддържам така, както беше първоначално записано и поддържано в Конституционната комисия. Пред Народното събрание трябва да се депозира. Дори тя трябва да не се приема, а само да се депозира.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Идеята беше, тъй като не се избира от Народното събрание - дали трябва да я депозира пред ~~този~~.

МИРОСЛАВ ДЪРМОВ: Колеги, още един аргумент, за да не се допусне да се подава оставка пред конституционния съд. Искам да ви обърна внимание на текст 155 от този проект, където в ал. 1 се казва, че президентът назначава една трета от състава на конституционния съд. Как може той да подава оставка пред орган, който назначава? (частични ръкопляскания)

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Питам се дали изобщо трябва пред някого да подава оставка или само да подаде оставка? Има думата Иван Първанов.

ИВАН ПЪРВАНОВ: Обръщам се към колегите от Конституционната комисия с молба да бъдат последователни. Вие, господа, разработихте варианта на точка 2, след като сами сте автори на текста, според който президентът се избира пряко от народа. Това е предложение на Конституционната комисия и ние го приехме и гласувахме. Следователно, съображението, което се изтъкна от госпожа Младенова, фактически не е оправдано. Тя казва: "Ние току-що приехме, че се избира от народа, следователно, (видите ли) стои въпросът, какво да правим." Вие имахте предвид това и затова предлагате да бъде подадена оставката пред Народното събрание и аз поддържам вашето предложение и се обръщам към всички останали да гласуваме тази точка втора.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Да, ще гласуваме това предложение.

ДОКЛАДЧИК ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Моето лично становище е, че трябва да остане подаването на оставката пред Народното събрание. Ние вече гласувахме чл. 107, че президентът и вицепрезидентът полагат клетва пред Народното събрание, че ние сме парламент 333.1

37

тарна република, но както решите.

ПЕТЪР СТАЙКОВ: Също съм убеден, че когато се подава оставка все пак трябва да има някой, който да приеме тази оставка - тоест, към когото тя да бъде насочена. Ако допуснем, че президентът, избран от народа, все пак няма как народът като цяло да приема тази оставка, единственият друг орган, който се избира пряко от народа - това е парламентът. Освен това, би трявало, според мен, да се възприеме именно този текст, който господин Тенев оттегли - оставката да се приеме от Народното събрание и по причина на това, че в крайна сметка президентът може да бъде поставен и под определен непозволен натиск, а необходимостта да се яви с оставката си в Народното събрание намалява много тези възможности.

Добре би било именно пред Народното събрание той да представи своята оставка.

ГЛАСОВЕ ОТ ЗАЛАТА: Да гласуваме!

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Господин Стоилов, имате думата. Господин Стоилов, запознайте ни с френския опит в това отношение. Президентът ~~действително~~ подаде оставка пред конституционния съвет на Франция, а не пред парламента.

ЯНАКИ СТОИЛОВ: Наистина Конституционната комисия има свое предложение. Аз не повдигнах тази тема, въпреки че бях на друго становище, за да не се отклоняваме от правилата, но понеже дискусията вече е налице, ще кажа още няколко думи защо, според мен е по-редно президентът да подава оставка пред конституционния съд. Тъй като това е органът, който следи за спазването на Конституцията и законите, и той трябва да констатира факта - тоест, дали е изявена правилно волята на президента, и с това констатиране оттам нататък вицепрезидентът официално приема неговите функции. Трябва да има един такъв момент, следователно някой трябва да приеме оставката.

Защо не е подходящо парламентът да приема тази оставка? Тъй като парламентът е политически орган и по повод оставката на президента може да се развие една дискусия, която да не е по съществото на оставката и на практика да се блокира тази оставка. Така че парламентът е в състояние да не приеме неговата оставка по целесъобразност - нещо, на което парламентът няма право. Именно заради това се предлага пред конституционния съд 333.2

да се подава тази оставка. Аргументът, че президентът назначава част от членовете на конституционния съвет, не премахва тези общи съображения. Нещо повече, част от тях може да са назначени от друг президент, а не от самия него.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Има думата господин Павлов.

НИКОЛАЙ ПАВЛОВ: Дами и господа, изцяло заставам зад становището на господин Янаки Стоилов, само че ще се опитам да развия аргументацията в още една област, която до този момент не сме докоснали.

Отбележете: ние направихме един гаф и сега го осъзнаваме - тогава когато приехме, че президентът ще полага клетва пред Народното събрание. Това е така, когато президентът се избира от Народното събрание. Когато, обаче, ^{точ} не се избира от Народното събрание, той трябва да полага клетва пред съда. Пред кой съд? Тогава, когато има конституционен съд - пред него. Оттам и логиката - който е приел клетвата, той трябва да следи за спазването на клетвата, респективно той ще приеме оставката. Конституционният опит в тази посока е категоричен: Франция - конституционния съвет, Германия - федералния съд в Карлсруе, в Съединените щати - върховния конституционен съд. Не забравяйте, че в Съединените щати конституционният съд е едновременно и върховен.

ВЕЛКО ВЪЛКАНОВ (вика от мястото си): Няма конституционен съд! Има един върховен съд!

НИКОЛАЙ ПАВЛОВ: Върховният съд е едновременно и конституционен, казах, колега! И не спорете по този начин, не е коректно.

И така, ако ние ще запазим институтата на конституционен съд, то трябва да отнесем тези правомощия към него, но ще трябва да направим и поправка за нещо, което вече сме гласували, а то е по отношение ^{честот} пред кого се полага клетвата.

Предишният аргумент, който ви изтъкнах - че във всички случаи само се подава оставка, а тя не се приема.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Ще направим тази поправка, след като видим главата ^{на} конституционния съд. Има думата господин Ганев.

333.3

тило наше. Това е проблемът. Когато стигнем до глава за конституционния съд, тъй като една от идеите е да се депонира тази оставка пред него, тогава ще се разисква този въпрос. Сега пунктът да бъде отложен.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Това е предложение на Конституционната комисия. Смятам, че то е много разумно. [→] Тази точка ще се обсъди след разглеждане на въпроса за конституционния съд.

НАРОДЕН ПРЕДСТАВИТЕЛ ОТ БЛОКА НА БСП: Не е така.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Може би изчислява две трети? Не е необходимо две трети. Господин Корнезов, прочете чл. 108 без тази точка, да гласуваме трите алинеи едновременно.

ДОКЛАДЧИК ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Чл. 108, ал. 1, ^{§2.} "Правомощията на президента се прекратяват предсрочно при ~~избрани~~ невъзможност да изпълнява правомощията си поради тежко заболяване

3. При условията на чл. 114;

4. Смърт.

Ал. 2. В случаите на ^А переходната алинея функциите на президента се изпълняват от вицепрезидента до отпадане на основанията за заместване или до идване на нов президент.

Ал. 3. При невъзможност на вицепрезидента да замества президента, функциите се изпълняват от председателя на Народното събрание."

Господин председателствуващ, моля да се гласуват трите алинеи.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Гласуваме тези три алинеи на чл. 108 без точка 1 на ал. 1. Гласувайте, господа.

Гласували са 261. От тях 260 - за, 1 - против, нито един въздържал се.

Трите алинеи на чл. 108 се приемат без точка 1 на ал. 1.

Чл. 109.

Преплагам да гласуваме предложението на Конституционната комисия да се отложи приемането на тази точка. Моля, гласувайте, господа!

От 263 гласували, 171 са за, ⁷⁷ против, и 15 въздържали се.

□

333.4

ДОКЛАДЧИК ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: ^{осъдих} ГЧН Глушков направи много точна бележка. Чл. 109 няма алинея, но има много точки.

"Чл. 109. Президентът на Републиката:

1. насрочва избори за Народно събрание и органи на местно самоуправление и определя датата за провеждане на национален референдум, когато за това има решение на Народното събрание;

2. отправя обръщения към народа и Народното събрание;

3. след консултации с председателя на Народното събрание и с министър-председателя може да разпусне Народното събрание, ако то последователно е гласувало недоверие на три правителства. Президентът не може да разпусне Народното събрание първата година от неговия мандат, освен в случаите на чл. 110, ал. 5;

4. сключва международни договори в случаите, определени със закон;

5. определя границите на административно-териториалните единици и техните центрове по предложение на Министерския съвет;

6. назначава и освобождава от длъжност ръководителите на дипломатическите и консулските представителства и постоянните представители при международните организации на Република България по предложение на Министерския съвет и приема акредитивните и отзователни писма на чуждите дипломатически представители в страната;

7. назначава и освобождава от длъжност ръководителите на Българската национална телевизия, Българското национално радио и на Българската телеграфна агенция по предложение на Министерския съвет;

8. награждава с ордени и медали;

9. дава, възстановява, освобождава и лишава от българско гражданство;

10. предоставя убежище;

11. упражнява право на помилване;

12. опрощава несъбирами държавни вземания;

13. наименува населени места и обекти с национално значение."

^{ГЧН} председателствующ, по тези текстове са направени редица предложения и моля да се докладват.

ВГ/МД

334.1

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Да чуем предложенията. Може би след това трябва да започнем дебатите и гласуването по всяка точка отделно.

ПАРЛАМЕНТАРЕН СЕКРЕТАР ИВАН ХАРАЛАМБИЕВ: Предложение на Трифон Георгиев: в т. 5 вместо думата "определя" да се запише думата "утвърждава".

Предложение от г-н Иван Велчев: т. 7 да отпадне от функциите на президента; т. 10 да бъде редактирана по следния начин: "предоставя политическо убежище"; т. 12 да гласи: "опрощава несъбирами държавни вземания по предложение на Министерския съвет".

Предложение от Трифон Митев: по чл. 109, т. 1 и 3: "обявява с указ разпускането на Народното събрание на негово заседание, ако то последователно е гласувало недоверие на три правителства. В този случай президентът назначава служебно правителство и насрочва нови избори за Народно събрание при действуващия избирателен закон. Народното събрание не може да се разпусне и президентът не може да обяви неговото разпускане в първата година от неговия мандат, освен в случаите..." Това въщност е казано в текста, който ви се предлага.

Предложения от Коста Андреев: т. 3 на чл. 109 да отпадне. Народното събрание само трябва да вземе решение за свидето саморазпускане.

Предложение от Бончо Рашков: т. 5 да бъде със следния текст: "да променя границите на административно-териториалните единици и техните центрове по предложение на заинтересуваното население".

Предложение от Нина Михайлова, Иван Велчев, Коста Андреев, Трифон Митев: т. 7 на чл. 109 - да отпаднат функциите на президента. Те да се възложат на Народното събрание.

Допълнено предложение от Клара Маринова, която поддържа това становище и казва, че тази материя трябва да се уреди в чл. 85, т. 7.

Друго предложение от Нина Михайлова към чл. 109, т. 3 - да не се дава възможност на президента да разпуска Народното събрание, то само да решава своето саморазпускане. В т. 5 вместо "определя" да се запише "утвърждава" границите на административно-334.2

териториални единици и техните центрове по предложение на Министерския съвет. Другото предложение е чл. 7 да се запише "назначаването на дипломатическите служители да става със съгласието на Народното събрание".

Т. 13. Наименованието на населените места и обекти с национално значение е в голяма степен в правомощията на местните органи на управление. Нека хората, които живеят по места, сами решават тези въпроси, ако е необходимо и с референдум.

Следващото предложение е от д-р Станислав Стоев, който предлага чл. 9 на чл. 109 да придобие следната редакция: "възстановява и освобождава от българско гражданство". Мотивите са, че българските граждани, според чл. 24, ал. 3, български граждани по рождение не могат да бъдат лишавани от българско гражданство. Предложението му е да няма право президентът да лишава от българско гражданство.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Има думата ^{решава} ГИН Ганев.

ГИНЬО ГАНЕВ: Разбира се, трябва да обсъждаме и гласуваме всяка точка. По повод на чл. 109 искам да повдигна три въпроса, без да откриваме дискусия, и да намерим съответното им място, ако разбира се, се възприемат.

Ние, като казваме, че сме република с парламентарно управление, струва ми се, че понякога забравяме да търсим съответен, както традиционно се нарича, подходящ баланс на властите. В никакъв случай не подкрепям идеята за президентска република с цялото богатство и извънредната мощ на правомощията там, но мисля, че систематично трябва да се потърси мястото на право на законодателна инициатива на президента на Републиката. Не е възможно, както записахме в чл. 89, всеки народен представител да може, Министерският съвет да може, а един президент да не може да прецени, че по даден въпрос не може да бъде носител на законодателна инициатива. Имаше много аргументи и в едната, и в другата посока. Например се казва, че не е добре президентът да има законодателна инициатива, защото, когато той прояви такава инициатива, а парламентът отклони неговото предложение, това ще бламира идеята за президент, който олицетворява единството на нацията и т.н. Президентът трябва да прави собствена преценка по кой въпрос да прояви право или законодателна инициатива.

ва. Мисля, че тази идея трябва да бъде обсъдена сериозно в системата на чл. 109.

Второ, ние приехме **6** чл. 86, че Народното събрание - и това е добре - може да поискава от президента той да информира парламента по въпроси на вътрешната и външната политика. Само че президентът, в сегашната структура на неговите правомощия, няма никакво право в областта на вътрешната политика. Обратно, тя е възложена в нейната цялост на Министерския съвет с онзи чудесен уведен текст в главата за правителството. Ако това остане така, трябва да се заличи неговото задължение по искане на Народното събрание той да информира по вътрешната политика, във връзка с която - няма никакви права. Нека да помислим по това, без да имаме предубеждения.

-

И третият въпрос е във връзка с това, че той пак трябва да бъде тук, когато парламентът реши да се произнася с информация като задължение по въпросите на външната политика. Какво може той да прави властта на външната политика във връзка с това, което сега гледаме по чл. 109? То е в т. б "Назначава и освобождава ръководителите на дипломатическите и консулските представителства", и то по предложение на Министерския съвет.

ГЛАС ОТ ЗАЛАТА: И представлява България в международните организации.

ГИНЬО ГАНЕВ: Аз ще кажа за това представляване. Ако това е така и той представлява България в областта на международните отношения по първия текст, той ще представлява в рамките на онази външна политика, която по досегашната структура на нашата проектоконституция се определя, даже вече не от парламента, а от правителството. Така написахме досега.

Мисля, че тук трябва да се обсъди идеята дали въз основа на ясни становища на Народното събрание по някакъв начин президентът не може да взима участие при установяването на тази политика, във връзка с която той ще представлява държавата навън.

Това са три идеи, които не могат да бъдат така леко подминавани. Аз ги казвам с достатъчна предпазливост като аргументация. Просто трябва да бъдат сложени тук.

И в реда на всичко това - първо, законодателната инициатива като право на президента заедно с Министерския съвет и отделните народни представители, тогава когато той ще прецени това. То е - право на тази инициатива.

Второ, задължението той да информира по въпросите на вътрешната политика Народното събрание, по отношение на която няма никакви правомощия.

И, трето, както каза тук много добре нашият колега Димитров, във връзка с това, че той представлява държавата във външните отношения, трябва да има никакви права при тяхното формиране. Нека това да бъде една предварителна идея за обсъждане в системата на чл. 109.

НЧ/ЛА

335.1

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Реплика на господин Шиваров.

СВЕТОСЛАВ ШИВАРОВ: Доводите на господин Гиньо Ганев за вътрешната и външна политика и отношенията на президента, и изслушването му тук пред Народното събрание, не са състоятелни. Те са лишени от сериозни аргументи, според мен. Всичко, което е заложено в чл. 109 е и вътрешна и външна политика. Не можем да деламе вътрешната и външната политика. Това е само форма на проявление. Не искам да развивам въпроса.

Освен това, господин Гиньо Ганев предложи за законодателната инициатива на президента, това безспорно ще трябва да намери отражение и даже в това, което е предложено от Конституционната комисия във връзка с изменение и допълнение на Конституцията - там е заложена... Така че е правилно това предложение и вероятно ще намери *отражение*.

Но, за вътрешната и външната политика аз не мога да се съглася. Прегледът на тези точки в чл. 109 показва това.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Думата за втора реплика има господин Мулетаров.

възражение

СПАС МУЛЕТАРОВ: Моята реплика е по-скоро към предложената от заместник-председателя на Народното събрание господин Гиньо Ганев, процедура. (Ние вчера) приехме два текста - чл. 86, по силата на който Народното събрание има право да изслушва периодично президента по въпросите на вътрешната и външната политика. И приехме чл. 89 за правото на законодателна инициатива. Аз също мисля, че може да се обсъжда въпросът за предоставяне право на законодателна инициатива на президента, но процедурата, която сега ни се предлага - при разглеждането на пълномощията на президента да ревизираме и обсъждаме вече приети текстове, ми се струва, че е неправилна и противоречи на правилника. Само, господин Ганев, в няколко случая, когато имаше такива предложения по вече приети текстове каза, че съществува възможността, която ние сме приели, 40 души депутати за третото четене да направят такова предложение.

И затова аз предлагам тези два въпроса, поради това, че вече са приети, гласувани от Народното събрание - не могат да бъдат отново обсъждани и пререшавани, а освен съгласно

установената процедура от правилника, с предложение от 40 дуи при третото четене. Моля, това да се има предвид и да се спази господин председателствуващ.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Трета реплика - думата има господин Димитров.

СТОЯН ДИМИТРОВ: Във връзка с изложеното становище на господин Гиньо Ганев, че правомощията на президента са посочени в чл. 109 главно, сега се добавя, и те са твърде ограничени по отношение на вътрешната и външната политика, аз искам да направя възражение, че там са посочени само една част от правомощията на президента и не те определят всъкупност и в цялост всички правомощия на президента за вътрешната и външната политика. Напротив, когато преценявам какви са правомощията на президента, ние трябва да разгледаме и да имаме предвид цялата глава за президента. И ще видим, че в другите текстове, в които се развиват отделните страни от правомощията и дейността на президента той има твърде важни и съществени функции и компетенции както за вътрешната, така и за външната политика. Погледнете само проекта на чл. 10 - във връзка със съставянето на правителството. Чл. 111. "Президентът е върховен главнокомандуващ на въоръжените сили на Република България"; Той назначава и освобождава висшия команден състав. Той възглавява Съвета за национална сигурност. И това ако не е съществено правомощие? Той обявява обща и частична мобилизация по предложение на Министерския съвет.

Така че становището, че президентът е бил с твърде ограничени компетенции по вътрешната и външна политика и с оглед на това трябва да се обмислят сега, когато говорим за чл. 109 - неговите прерогативи и ~~правомощия~~, според мен е несъстоятелно. Ние трябва да продължим работата, трябва да продължим гласуването по чл. 109 във връзка с другите текстове за правомощията на президента и след това вече, при съвкупната преценка на съответните на правомощията на президента с правомощията на правителството и на парламента, на третото четене, биха могли евентуално да се обмислят и някои други изменения и допълнения.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Господин Гайтанджиев поискава думата от името на Парламентарна група.

СТЕФАН ГАЙТАНДЖИЕВ: Господин Мулетаров беше напълно прав, когато напомни изискването на правилника, че трябва при третото четене 40 депутати да подкрепят една промяна.

От името на 100 депутати от Парламентарния съюз на демократичните сили ние поддържаме предложението президентът на Република България да има право на законодателна инициатива. Считаме, че това не е просто само едно уважение и разширяване на неговата власт, но то е единственият начин да има ефикасна връзка между парламент и президентство. Нещо, което може да се изгуби, ако действително тази парламентарна инициатива за внасяне на законопроекти бъде изгубена.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Думата има Жан Виденов.

ЖАН ВИДЕНОВ: Уважаеми колеги! Имам съвсем кратко процедурно предложение. Очевидно материията на обсъждания в момента чл. 109 от проекта за Конституция е изключително сложна и деликатна, имаща връзка, и изискваща анализ и на други конституционни текстове.

Поради това аз бих предложил сега да развием една, може да не е много кратка дискусия^{по} чл. 109, а за утре, след допълнителна работа на Конституционната комисия, да оставим детайлното обсъждане и гласуване^{то} точка по точка на този член. Този член бури големи съмнения. Аз не искам да критикувам никого за неговата свършена работа, но ми се струва, че се нуждае от много голяма допълнителна обработка.

↑

↙

335.4

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Има формално предложение да се проведе (сега) общ дебат по чл. 109 и да се даде възможност утре на Комисията за изработване на проект за Конституция на Република България да обобщи изложените становища. Гласуването да стане утре.

Ние трябва да гласуваме това предложение. Ако то се отхвърли, продължаваме точка по точка. Но такова формално предложение е направено. И понеже не виждам някой да желае думата да се изкаже срещу ~~то~~, аз само чувам възгласи от залата, подадени на гласуване.

Който е съгласен сега да се проведе ~~и~~ общ дебат по точките, по проблемите, засягащи правомощията на президента, и да се даде възможност утре на Комисията за изработване на проект за Конституция на Република България да обобщи становищата и да излезе с предложение вече за гласуване, моля да гласува.

Гласували 81 за, 163 против, 15 въздържали се.

~~предложение се отклонява.~~ ~~и чл. 109 тогава по този~~
~~предложението се отклонява.~~ ~~и чл. 109 тогава по този~~

СТЕФАН СТАЙНОВ: Искам думата по процедурно предложение.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Заповядайте.

СТЕФАН СТАЙНОВ: Благодаря Ви, господин председател. Изпитвам неудобство, уважаеми колеги, но трябва да формулирам остръ протест за това, че системно внесените своевременно и по установения ред от мен конкретни предложения за корекции на конституционния текст не се правят достояние на пленарното заседание. Употребявам тези силни изрази, тъй като става дума за чл. 17, за чл. 18, чл. 18а и току-що за чл. 109.

Вие преценете дали да изложа съображенията си сега, или когато стигнем до съответната точка, тъй като бележките ми касаят т^{ако} 5. Настоявам обаче, тъй като втори път отправям този протест, да бъде направено необходимото, за да нямам основание да го потретвам.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ:
ще имате пръв думата, господин Стайнов.

По т^{ако} 5

Ако има допълнения и бележки по т^{ако} 1, за да можем да ги гласуваме точка по точка? Не виждам нови предложения.
Сл.Р/НП

336.1

Господин Корнезов, моля да прочетете текста ~~на~~ т/1, за да гласуваме.

ДОКЛАДЧИК ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: "Чл. 109. ^и Президентът на Републиката:

1. насрочва избори за Народно събрание и органи на местно самоуправление и определя датата за провеждане на национален референдум, когато затова има решение на Народното събрание".

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Моля, гласувайте господи!

От общо гласувалите 249, 245 са за, против няма и 4 въздържали се.

^и текстът на чл. 109, т/1, се приема.

ДОКЛАДЧИК ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Гласуваме т/2 така, както е дадена, а когато стигнем до чл. 113, там актовете трябва да бъдат укази, тъй като посланията и обръщенията нямат нормативен характер. Предлагаме:

"2. отправя обръщение към народа и Народното събрание".

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Моля, господа народни представители, гласувайте.

ДОКЛАДЧИК ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Докато гласуваме, от мое име, пък и от името на ръководството на Комисията за изработване на проект за Конституция на Република България трябва действително да се извиним на господин Стайнов, тъй като той своевременно е направил предложения, а пък не бяха докладвани.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Моля, гласувайте.

Гласували са 245 за, 1 против и 5 въздържали се.

Чл. 109, ал. 1, т/2 се приема.

ДОКЛАДЧИК ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: " 3. Президентът на Републиката, след консултации с председателя на Народното събрание и с министър-председателя, може да разпусне Народното събрание, ако то последователно е гласувало недоверие на три правителства. Президентът не може да разпусне Народното събрание в първата година от неговия мандат, освен в случаите на чл. 110, ал. 5."

Г^жн председателю, това е едно от съществените и нови правомощия на държавния глава. Има редица предложения. Ние стигнахме до този текст в Комисията за изработване на проект за нова Конституция на Република България след многомесечни обсъждания и моля тук, ако има и народни представители да вземат отношение, тъй като въпросът е твърде сложен и съществен относно правомощията на президента и съотношението му със законодателната власт.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Първа има думата г^жа Соня Младенова.

СОНЯ МЛАДЕНОВА: Уважаеми колеги, аз ви предизвиквам към размисъл по редакцията на т^очка 3 по няколко съображения:

Първо, предоставяме възможност на президента да прецени кога да разпусне Народното събрание и да насрочи нови избори преди малко казахме, и да назначи служебно правителство, малко след това ще обсъждаме, и то в случаите, когато Народното събрание не е способно да формира дееспособен Министерски съвет.

В порядъка на шегата бих се запитала: е, защо този президент на нашата Република ще иска да търси от нас отговорност или от бъдещите членове на парламента, след като той прави предложенията за министър-председателя и този министър-председател, вече предложен от президента, формира кабинета на правителството? Това - първо.

Второ, тук не сме обвързали правомощията, самостоятелната, субективна преценка на президента със срок, с условия, при какви обстоятелства. И един разумен, дай Боже, в бъдеще президент просто може да предизвика Народното събрание да не постигне съгласие за приемане на един правителствен кабинет. (Реплика на депутат: "Той си подава оставката...") Е, да, ама не той си подава оставката в този случай, а иска се да се

СД/МД

337.1

Гласуват правомощия на президента да разпуска Народното събрание.

Във Френската конституция¹ и аз моля колегите да имат предвид, и себе си задължавам в това число като член на Комисията за изработване на проект за нова Конституция на Република България² има различни срокове и различни условия, които дават възможност за точното определяне правомощията на президента в такива случаи.

Предлагам да не гласуваме тази ^{първа} З във вида, в който е представена пред нас.

^{същияк} ПРЕДСЕДЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: По ^{първа} З има думата ^{първи} ГЧН Петър Стайков.

ПЕТЬР СТАЙКОВ: Аз все пак мисля, че ние трябва да създадем един механизъм, който да дава възможност и на някой друг да взема отношение към парламента и към неговата работа, защото така поставен въпросът става ^{въпросът}, над нас е само небе, а това, преведено на политически език означава "д^онас^е само ули^ца".

Така че аз подкрепям възможността и необходимостта президентът да може да разпуска парламента при определени условия, като тук обаче мисля, че трябва да се внесе известно уточнение. Защото формулатата, "ако парламентът гласува недоверие последователно на три правителства", лично за мен е приемлива, но все пак в какъв срок? Парламентът може след година и половина да гласува недоверие на едно правителство, след още година и половина - на друго, и накрая на четвъртата година и половина да гласува недоверие на третото правителство.

^{същияк} ИВАН ГЛУШКОВ: "Последователно" е казано, ^{гЧН} Стайков.

ПЕТЬР СТАЙКОВ: Именно последователно, да - какво се разбира под "последователно"? Тоест, трябва да се поясни при съставяне на правителство или нещо такова. Защото "последователно" - той може да сваля правителства последователно. Тук трябва да се внесе просто пояснение в текста. И мисля, че с една такава корекция ние сме длъжни да приемем това, за да си гарантираме все пак един баланс на властите, за да не стане така, че парламентът е единственият орган, който има право на произвол в тази страна. Все пак той също трябва да отговаря 337.2

пред някого и да бъде свързан с някого, да има баланс.

ПРЕДСЕДЕТЕЛСТВУВАЩ ГИНО ГАНЕВ: Думата е на ГН Иван Глушков.

ИВАН ГЛУШКОВ: Уважаеми колеги, това е един изключително важен проблем. Мисля, че всички си даваме сметка. Аз просто ще продължа мисълта на колегата Стайков с други думи.

Действително България е парламентарна република. Но трябва ли в която и да е демократична страна да съществува една абсолютна власт, абсолютна, неконтролирана от никого при никакви обстоятелства? Да помислим по този въпрос.

Така, както е даден текстът тук, той дава възможност на президента при точно определени условия, когато поради различни причини - съотношение на силите в Народното събрание или някаква кризисна обстановка, на три последователни правителства им е гласувано недоверие, очертава се обстановка на абсолютна политическа нестабилност, неуправляемост на държавата. Само в такъв случай, след консултации с министър-председателя - последния, след консултации с председателя на парламента президентът да има право да разпусне ¹⁰, да назначи служебно правителство до провеждането на избори.

И втората част на тази точка - "президентът не може да разпусне Народното събрание в първата година от неговия мандат, освен в случая на чл. 110, ал. 5".

Чл. 110, ал. 5 е горе-долу същият. Става въпрос веднага след избиране на Народно събрание, когато първият политик, на когото е възложен мандат да състави кабинет, не успява, вторият политик от друга политическа сила не успява, третият политик също не успява, т.е. в парламента няма наличие на стабилно мнозинство ~~за~~образуване на правителство, в такъв случай президентът трябва да разпусне този парламент и да бъдат насрочени отново парламентарни избори.

Мисълта ми, с две думи, е - трябва да има нещо, което да контролира и този парламент. Ако този парламент, примерно президентът няма това право, може да се получи една голяма политическа нестабилност, а самите депутати в продължение на 4 години, техният мандат, да не желаят да гласуват за саморазпускането на парламента, да не желаят да се саморазрушат. И през тези 337.3

4 години страната ще живее в една абсолютна политическа нестабилност. Давате си сметка какъв може да бъде резултатът от една такава ситуация.

Както посочих, само при строго определени условия президентът ще може да се намеси и да разпусне този парламент.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНО ГАНЕВ: Думата г-н Коста Андреев.

КОСТА АНДРЕЕВ: Колеги, аз, разсъждавайки по този въпрос, стигнах до заключението и предложих мнението си в Конституционната комисия да не се дава тази възможност на президента да разпуска Народното събрание. Защо мисля така? Смятам, че все пак, когато говорим за парламентарна република и за президентско управление, между тези две форми на управление има някаква граница. Може би тази граница, преминаването на която ние не бива да допускаме, трябва да се маркира. И може би едно от тези неща е именно правото за разпускане на парламента от страна на президента. Смятам, че това би могло да бъде прерогатива на президента при едно президентско управление, но не и при една парламентарна република, при едно парламентарно управление, когато действително парламентът стои над всичко и над парламента действително не трябва да има нищо. Той трябва да създаде ^{законът} закони и над него не трябва да стои никой друг освен законът. Ние можем да предвидим тук такива законови механизми, които ще осъществяват този контрол, а не някой друг да осъществява контрол над Народното събрание. Смятам, че тогава цялата идея за парламентарна република и парламентарно управление, както се казва, отива по дяволите. Аз не бих се съгласил с такова нещо. Смятам, че същият текст може да остане, примерно, че ако при неуспех на три правителства самото Народно събрание трябва да бъде задължено със закон да се саморазпусне.

ЗАМЕСТНИК-ПРЕДСЕДАТЕЛ ИВАН ГЛУШКОВ: Трябва да има някакъв механизъм.

МИЛАН ДРЕНЧЕВ (от място): А ако не иска да се саморазпусне?

КОСТА АНДРЕЕВ: Трябва да предвидим законодателна норма, а не някой друг да осъществява контрол над Народното събрание. Аз не съм съгласен с постановката по принцип на този въпрос.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Господин Андреев, става дума за баланс на власти.

Има думата за реплика господин Красен Станчев.

КРАСЕН СТАНЧЕВ: Искам да направя реплика към преждеворившият господин... (Глас от БСП: Андреев!) Виждате ли, проблемът е всъщност не в етажите на властта. Аз смятам, че аргументи от рода на този, който вие имахте, кой къде се намира на тези етажи, е просто невалиден в случая. Става дума за това, че в Ст.Б/ЗТ 338.1

определени случаи при кризисни ситуации трябва някой да поема отговорността за стабилитета, трябва да има котва. Парламентът може да бъде законодателната власт. Парламентарната република предвижда отговорност на всички институции на властта пред парламента. И това е осъществено така или иначе в проекта. Но то не означава, че в период на парламентарна криза, за съжаление, мисля, че все пак ние живеем в такъв период от доста време, но нямаме никакви процедури, които да гарантират стабилитета на страната и затова нашата криза мисля, че има изгледи дори да се задълбочи, слава Богу, това май няма да стане, но все пак имаше и такива изгледи, то за такива ситуации трябва да има една котва, за да не може държавният кораб да потъне. И тази котва трябва да бъде президентът. Няма кой друг.

ГЕОРГИ АВРАМОВ (от място): Нови избори.

КРАСЕН СТАНЧЕВ: След това, разбира се, си следва всичко останало - нови избори и т.н. Това не е задължение на президента. Той го прави след консултации с председателя на Народното събрание и с министър-председателя. А вие представяте нещата, така че ето идва тук президентът и разгонва Народното събрание. Това просто няма да може да стане никога, ако се приеме този текст.

ПРЕДСЕДАТЕЛСВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: ^{к.ч.} Думата ⁻ народният представител господин Стефан Стайнов.

СТЕФАН СТАЙНОВ: Благодаря ви господин председател. Аз събирам кураж да се изкажа по този въпрос, макар и да е некомпетентен в сферата на конституционното право, тъй като той привлече вниманието ми още при обсъждането на Конституцията на първо четене. Без да ви обременявам със спомени, искам да припомня все пак, че тогава аз подчертах, че приемам не просто принципа за разделението на властите, а и един ефективен механизъм на взаимен контрол. И затова преди малко, когато беше направено предложение днес да бъде като общи дебати по този член и след размисъл и доработване утре да преминем към неговото четене, аз гласувах в подкрепа, но останах в малцинство.

За какво става дума? Очевидно е, че може да бъде формирано едно Народно събрание и при определен развой на политическата обстановка то да бъде негодно да изпълнява своята социална функция и никой няма право да го налага да тежи на съдбините на народа. Но това предполага, помоему, и в този дух мисля, че

има вече идеи, сподели ги и господин Андреев, да има правила и изисквания, при чието неспазване Народното събрание да трябва да се саморазпусне. И ако то не се саморазпусне, тогава президентът да го стори вместо него. Разликата е съществена според мен.

Второто, което ме тревожи, това е, че и в следващите членове (моля за извинение, че както би казал господин Ганев, прескачам на чужда територия) ние ще задълбочим подконтролността на действията на Народното събрание на президента. Имам предвид правото му да връща закони, да ги подписва и т.н. Докато до този момент с нито един текст ние реално не направихме ефикасността на президентското управление подконтролно комуто и да било. Комуто и да било! Даже няма възможност по силата на някакъв спонтанен акт да има процедура за отзоваване, ако Народното събрание не иска, а народът търси някаква форма на волеизявление. Ние отиваме към едно, помоему, абсолютизиране на непоклатимостта на президентската институция. Трудно мога да го приема и затова настоятелно моля: нека да продължат общите дебати, по всяка вероятност ние ще гласуваме текстове, невинаги напълно съвършени, но да се върнем към някои от тях на трето четене, включително ако трябва, да приложим и процедурата на 40-те народни представители.

и съ
ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: ^УДумата народния
представител господин Любен Грозданов.

ЛЮБЕН ГРОЗДАНОВ: Колеги, струва ми се, че не може да има спор по такова обстоятелство - когато Народното събрание вследствие на разположение на силите в него се окаже недееспособно в смисъл, не може да формира правителство. Такава хипотеза е застъпена в чл. 110 и на мен ми се струва, че при такава хипотеза разпускането на Народното събрание от президента е оправдано. Обаче, разглежданата точка 3 на чл. 109 няма предвид тази хипотеза. В точка 3 е казано, че когато е гласувано недоверие на формирани, подчертавам, формирани правителства, когато Народното събрание гласува недоверие на формирани правителства последователно три пъти, президентът да има право да го разпуска. Какво означава това? Ако Народното събрание основателно и коректно е изпълнявало правомощието си на парламентарен контрол и стига до извода, че трябва да бламира формирano, съществуващо правителство, защо ние ще даваме възможност на президента в тези случаи да разпуска Народното събрание? Струва ми се, че не е правилно. След като Народното събрание коректно упражнява правото

338.3

си на парламентарен контрол и бламира правителства - едно, две, три, ако щете и повече от три, защо ще даваме право на президента да го разпуска? Вината може да се търси в бламираните правителства. А не е изключено и да се създаде изкуствено положение да бъде поставено Народното събрание, добросъвестно, изпълнявайки правомощието си на парламентарен контрол, да бъде принудено да бламира последователно няколко правителства.

Затова аз, като не съм привърженик на това Народното събрание, когато се окаже недееспособно, да бъде разпускано от президента, решително се противопоставям на точка 3. Защото тя няма предвид такава недееспособност на Народното събрание, каквато недееспособност ^ѝ би било достатъчно основание за разпускането му.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Една реплика на господин Стефан Стоянов.

СТЕФАН СТОЯНОВ: Исках да направя тази реплика по повод на изказването на гослоха Соня Младенова, но виждам, че втори път повдига същата идея и затова ще ви кажа. Ако погледнем правилно, ще видим, че това, което тя каза, може би не отговаря съвсем на механизма, който описа тук. Там беше казано приблизително, как така като президента си избира министър-председателя и после той ще го... Не е така. Министър-председателят се посочва от парламентарната група.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Само проучвателен мандат има той.

СТЕФАН СТОЯНОВ: Тук се подхвърли същата идея, че може изкуствено да се създаде този механизъм, за да се разпусне Народното събрание, искам да ви кажа, че това просто не е вярно. Прочетете внимателно проекта за Конституция.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Думата за реплика има думата господин Михайлов.

МИХАИЛ МИХАЙЛОВ: Уважаеми колеги, смятам, че с решаването да се избира президент от народа се създаде ситуация, която винаги ще води до напрежение в отношенията и кореспонденцията между президента и парламента. Смятам така, защото парламентът може да се разтури по предложение на президента, според мен, че залегне в текста, само

по стечие на някакви обстоятелства.

Следователно, трябва да се даде право на президента, което да залегне в някакъв текст, да излезе с призив към парламента след като прецени, че този парламент не може да работи, да вземе решение да се саморазтури. В противен случай самото самочувствие на парламента, на депутатите ще бъде нарушено, че върху него се оказва някакъв президентски натиск. Ето защо ние трябваше преди това да внимаваме малко когато гласувахме решението как да се избира президент. При това положение винаги ще има противопречия. Дали у нас има президентска власт, или има парламентарна власт. Заслужава си този текст да се обсъди по-сериозно.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Трета реплика - на господин Иван Глушков.

ИВАН ГЛУШКОВ: Имам реплика към господин Грозданов,
ДП/НП
339.1

Учудвам се че той не е схванал между чл. 109 и чл. 110 на практика почти няма разлика. Разликата е само във времето. Три правителства, съставени след избиране на парламента, и след това - разпускане и три правителства в периода на тези четири години. Може да се създаде положение, когато поради крехка политическа стабилност нито едно правителство няма да може да управлява стабилно и даже няма да има партии, които да влязат в коалиция в никаква сложна обстановка и да искат да управляват в този момент. Просто три последователни правителства няма да могат да получат вот на доверие, господин Грозданов. В такъв случай вече крайният резултат ще бъде едно безвластие и именно в такъв случай ние можем да помислим за друг текст. Може би "Т. Г.Д." парламентът вече да е задължен да се саморазпусне и да се проведат нови избори и ако той не се саморазпусне, тогава вече президентът да има право да го разпусне. Съгласен съм с гаранциите, но може да се създаде такава икономическа и политическа ситуация, при която никой в този парламент, никоя политическа сила или никой политически сили коалирали да не желаят в този момент да управляват. Да не желаят да съставят правителство.

Ето такава ситуация трябва да имаме предвид, която не е изключена.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Думата има народният представител господин Стою Дулеев.

СТОЮ ДУЛЕВ: Господа народни представители, мен не ме смущава толкова това, че президентът при определени обстоятелства може да поеме инициатива за разпускането на парламента, тъй като ние изходдаме не от субординацията между парламента и президента, а от върховенството на народа, който избира и президента, и Народното събрание. В този смисъл тук проблемът не е толкова страшен и няма непреодолими препятствия ние да формулираме подходящ текст.

Мен ме смущава, обаче, начинът, по който е формулиран този текст и просто искам да изкажа един статус, една ситуация, в която можем да попаднем, за да покажа защо смяtam текста за некомпетентно, неперфектно формулиран, поради което моето предложение е този текст отново да бъде доработен и утре да ни бъде

представен в нов вид.

Вижте какво е казано: "Може да разпусне Народното събрание, ако то последователно е гласувало недоверие на три правителства".

Друга е ситуацията, друг е казусът, когато три пъти последователно не може да състави правителство. Това значи, че парламентът не е в състояние да постигне съгласие за правителство, обаче парламентът е напълно в състояние да гласува на три последователни правителства в четири години по различни поводи недоверие. Един път може да се окаже държавният бюджет, друг път може да се окаже другъ, и те при всички случаи ще бъдат три последователни. На мен ми се струва, че такава формулировка не е случаят, при който президентът трябва да поема ангажимент да разпуска парламента, защото три последователни правителства могат да се окажат в течение на четири години по различни поводи бламирани от парламента. Ето защо това няма да говори за криза в парламента, и няма да бъде основание парламентът да бъде разпускан.

Спомнете си случаите в Италия, когато имаше правителства които просто се задържаха по месец, по два и това не налагаше да се разпуска парламента, защото политическата ситуация може да се окаже такава или проблемите, които се решават от правителствата и се предлагат за решаване в парламента, да не получават неговото доверие и това да бъдат различни проблеми.

Ето защо на мен ми се струва, че трябва още да мислим. Ние няма да бъдем в състояние сега да направим перфектна редакция на този текст. Точката трябва да се запази, но редакцията трябва да бъде нова и предлагам да възложим това Конституционната комисия да ни предложи нов текст.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Реплика на господин Ненко Темелков.

НЕНКО ТЕМЕЛКОВ: Както каза господин Стою Дулев, ще добавя и следния аргумент: излиза, че министър-председателят на третото правителство, на когото вече е гласувано недоверие, ще дава съгласие или консултация на президента за разпускане на Народното събрание...

ГЕОРГИ АВРАМОВ (от място): С удоволствие ще даде!

НЕНКО ТЕМЕЛКОВ: Да, с удоволствие ще го направи, очевидно Мисля, че редакцията на тази точка е много нелогична. Министър-председателят, на който е дадено недоверие, явно ще помогне на президента за разпускане на Народното събрание.

ПРЕДСЕДЕАЛСТУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Има думата господин Йордан Андреев.

ЙОРДАН АНДРЕЕВ: Уважаеми колеги, подкрепям разпоредбата на чл. 109, ал.1, тъз, относно правомощието на президента да може да разпусне Народното събрание. Действително трябва да има баланс на властите, да има взаимно възиране на властите, но в същото време трябва да отчетем, уважаеми колеги, и това, че са необходими и гаранции, според мен, срещу евентуална злоупотреба с това президентско право. В този смисъл правя, макар и да не съм го направил писмено,

предложение (предвид възникналата ситуация) две допълнения към текста и моля той да се чете така (по мое видане): тъз да гласи: "Може да разпусне Народното събрание при съгласие за това на председателя на Народното събрание и министър-председателя", защото какво означава "консултации"? Президентът се консулира с единия и с втория, те не дават съгласието си за разпускане, но въпреки това президентът разпуска. Следователно едно такова съгласие ще бъде една гаранция.

И второто условие - относно това, ако то (става въпрос за Народното събрание) последователно е гласувало недоверие на три правителства в рамките на две години. Мисля, че тези две условия са достатъчни гаранции срещу злоупотреба, евентуално злоупотреба с това президентско право.

ПРЕДСЕДЕАЛСТУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: (Думата има) народният представител господин Кехайов. Господин Андреев, както вие го предлагате, то става право на трима едновременно, нали? (Народният представител Йордан Андреев потвърждава)

АТАНАС КЕХАЙОВ: Господин председателствуващ, колежки и колеги! Някога в древна Атина над аеропага не са имали власт дори и боговете и за да не бъда голосован ще ви припомня Есхил в неговата "Орестияда" и в частност "Ириниите" - когато Орест убил майка си, подгонен от най-древните богини, трябало да се спасява при Аполон. Той му заявява, че няма власт над тези богини дори и Зевс и да отиде при Атина-Палада, за да му даде 339.4

ум като богиня на мъдростта. Тя му казва: "Единствено власт над тези богини има Адропагът. Дори и божествите са подвластни на народното събрание".

Смятам, че действително щом не може едно народно събрание да се оправи, не е президентът, не са и другите, които ще трябва да му диктуват - не са равни три мозъка на 240. Тогава трябва да бъде внушено на това народно събрание, след като не може до три пъти да се оправи самото правителство, само да си вземе шапката и да си отиде. Това е моето предложение.

ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ (от място): А, ако не си вземе шапката?

АТАНАС КЕХАЙОВ: Трябва да е задължено с Конституцията!

ПРЕДСЕДЕТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Има думата господин Росен Карадимов. След това изказване, той е един от "божествите".

РОСЕН КАРАДИМОВ: Уважаеми колеги, повечето от аргументите се изтъкнаха, дадох заявка малко по-рано. Аз съм против този текст, не защото искам по някакъв ^{тър} начин да намалим властта на президента, а защото смятам, че е дълбоко нелогичен и несъдържателен, да не говорим за неговата редакция.

Мисля, че фиксираните правомощия на президента в чл. 110 изцяло изчерпват всички хипотези, за които господин Глушков така разпалено говореше тук. Кадърността на едно Народно събрание, уважаеми народни представители, се определя не от това, че то гласува недоверие на правителството, а неговата некадърност се определя от това, че то не може да формира правителства. Опасна е ситуацията в една държава не когато се гласува недоверие към правителства, защото това се предполага, че винаги е по обективни причини, а когато не може да бъде формирано такова правителство. Моля ви да обърнете внимание на чл. 109, т/3, където се казва: "Ако то последователно е гласувало недоверие на три правителства." Спомнете си какво гласувахме като процедура при гласуването на недоверие. За да се гласува недоверие на кабинет, трябва да са гласували 50 на сто от всички народни представители. В нашия случай това означава 121 человека да са гласували недоверие.

Ако приемем една нормална хипотеза, в която една политическа сила има над 50 на сто, очевидно е че тя трябва да свали три свои правителства, което само по себе си е нелогично. Ако 339.5

имаме форма на коалиция и на тази коалиция бъде гласувано недоверието, това означава, че трябва да има съгласието и в целия парламент за гласуването на това недоверие, тъй като трябва да се съберат повече от 50 на сто от всички народни представители.

Този механизъм сам по себе си дава основание да мислим, че гласуването на недоверие винаги може да бъде мотивирано от съдържателни елементи, а не от политическа конюнктура. От политическа конюнктура правителството може да подаде оставка, но това не е гласуване на недоверие. Вижте, ние не фиксираме хипотеза, в която примерно три поредни правителства подават оставка, което е действително опасната политическа ситуация, за която говори господин Глушков, а ние говорим за три пъти гласувано недоверие на кабинета. При подаването на оставка естествено след формирането на новия кабинет, опасен е моментът, ако той не може да бъде формиран ^{но} чл. 110 според мен много добре са развити правомощията на президента, ако се стигне до такава невъзможност да разпусне Народното събрание.

Освен това, за мен изрази от типа на "последователно, консултации с последния министър-председател", не са издържани за една Конституция.

Мисля, че чл. 110 обхваща всички тези хипотези и прави чл. 108 излишен. Не бих казал даже "опасен", защото той действително просто е излишен в този си вид.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНО ГАНЕВ: Има ли други оратори, преди господин Янаки Стоилов, който поиска думата? Не. Имате думата господин Стоилов.

ЯНАКИ СТОИЛОВ: Тази дискусия се оказа доста необходима, защото точка 3 поражда много въпроси. Тя повдига въпроси от гледна точка на това, как да бъде решен този въпрос, а не как да бъде снет. Защо?

Защото именно за парламентарните форми на управление е характерна възможността президентът да разпуска парламента. Съвсем не е вярно това, което се казва, че ако бяхме президентска република, тогава парламентът можеше да бъде разпускан. Точно обратното е. Нека да припомним, че дори и в чисто парламентарни страни, като Италия, където президентът дори се избира на основата на парламента, той може да го разпуска, и то без да са оказани никакви изрични граници на тази негова дейност. Следователно, в това отношение нашият проект, доколко сполучлив е този опит, е друг въпрос, но прави именно такъв опит да поставя в ясно определени граници дейността на президента при съприкосновението му с парламента в тази най-критична фаза. Според мен, ние не трябва да се стремим да отмени самата идея, а така да я построим, че тя наистина да постави президентът преди всичко в условията на обвързана компетентност, а не когато той реши, че е подходящо или не, да разпуска парламента.

Първата ситуация е описана достатъчно подробно в чл. 110. Проблемът, обаче възниква, както каза господин Карадимов, в един по-късен момент. Ако приемем, че в началото парламентът е излязъл от трудностите по съставяне на правителство и е търпял правителство в продължение на година или година и половина, но след това се гласува недоверие, може да се окаже, че нямаме хипотезата, когато той е снел три правителства, но отново да не е в състояние да формира свое правителство. Според мен, именно този проблем трябва да бъде обсъден, преди да го гласуваме, защото проблемът за трите правителства е една допълнителна гаранция, която сама по себе си подсказва вече нестабилност на парламента. Нека си спомним за българската поговорка - веднаж стомна за вода, втори път, на третия път тя се е счупила и се оказва, че трудно може да се черпи от нея вода. Но остава този ~~недоверие~~ период, в който парламентът може да е гласувал недоверие на едно правителство и в продължение на един, два, три или четири

Ж

месеца^Y е в състояние да формира второ правителство. Това трябва да обмислим, преди да внесем въпроса за окончателно гласуване. А, за да има още една гаранция, трябва да се предвиди не само невъзможността на президента да разпуска Народното събрание в първата година, ако то е успяло да сформира в началото правителство, но и да не може президентът в последните 6 месеца от своя собствен мандат да разпуска парламента. Тук може да се получи известна политическа игра и в тези начални и крайни срокове на единия и другия мандат трябва да бъдат сложени коригиращи механизми.

Това са проблемите. Ние допълнително трябва да уточним редакцията на текста, но смяtam, че идеята му трябва да бъде запазена.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Има думата господин Вълканов за реплика.

ВЕЛКО ВЪЛКАНОВ: Смисълът на моята реплика е следният: Искам да кажа, че сама по себе си идеята не е лоша, но не е невъзможна изкуствено да се монтират кризи. Първото правителство преднамерено да направи криза така, че да му се гласува недоверие, второто също, а третото също. Трябва да се има предвид една такава възможност. Тя не е изключена.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Господин Карадимов има думата за втора реплика.

РОСЕН КАРАДИМОВ: Колеги, според мен, объркването идва от тълкуването на чл. 110, до който не сме стигнали. Ако прочетете внимателно чл. 110, и аз искам да заостря вниманието на Конституционната комисия, поне аз, четейки го внимателно, никъде не открих някаква задължителност тази процедура да се прилага само при новообразувано Народно събрание. Чл. 110 казва по принцип как се формира кабинет. Президентът възлага на най-голямата парламентарна група, проучвателен мандат на втората, на третата. Пресметнете колко са това по 7 дни. Това са около 20 дни период, през който не може да се сформира правителство. Тук дори не говорим за три пъти. Представете си хипотеза, в която имаме едно коалиционно правителство. Стига се до политически сблъсък, то подава оставка. Тук дори няма гласуване на недоверие. Това става на третата година на парламента. Оказва

се, че политическите сили са променили своето виждане към правителството и не желаят вече да бъдат в коалиционно правителство.

Какво ще правим тогава? Само едно правителство е паднало, но не може да бъде сформирано ново. Естествено е, че тогава ще се приложи чл. 110 и президентът ще има право да разпусне Народното събрание не заради това, че предишното правителство си е подало оставката, а заради това, че процедурата на чл. 110 не може да бъде реализирана и това Народно събрание, макар и в третата година от своите пълномощия, не може да образува кабинет.

Тези хипотези, според мен, са гарантирани в чл. 110 по един много добър начин. Ако чл. 110 казваше до два или три месеца от учредяването на Народното събрание и го обвързваше с такива срокове, тогава щеше да бъде различно. Тази процедура е универсална и тя може да бъде приложена по време на целия мандат на Народното събрание. Предлагам да се ограничим в чл. 110.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Има думата народният представител господин Конев.

ИЛИЯ КОНЕВ: Уважаеми колеги, може да е малко странно от гледна точка на един литератор, но не е ли възможна и обратната логика. Едно Народно събрание, за да отнеме възможността на президента да го разпусне, да не гласува трето недоверие на правителството?

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Ако няма други оратори, очевидно трябва да преценим, след като чуем господин Корнезов, идеята, която тук се лансира, текстът да се сложи отново на разискване в комисията с участието на парламентаристи, които взеха участие в днешната дискусия. Нека чуем докладчика на Конституционната комисия господин Любен Корнезов.

ДОКЛАДЧИК ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Господин председателствуващ, вие казахте по същество, това, което и аз исках да кажа и се очерта след направената дискусия. Мисля, че тя беше много полезна, с много идеи и е необходимо те отново да бъдат разгледани детайлно в Конституционната комисия. Утре в 9 ч. Конституционната комисия ще се събере и ако има депутати, които имат и допълнителни

18-1

съображения биха могли да ги дадат в писмена форма, за да можем да излезем с окончателно становище по тъз. Сега е абсурдно и невъзможно да ~~направим~~ нова редакция на тъз или да вземем становището да отпадне.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: На основание чл. 84 от Правилника е направено предложение тази точка да се предаде отново на Конституционната комисия, за да се обсъди при свободното участие на народни представители, които биха желали да се присъединят към тази дискусия.

ГЛАСОВЕ ОТ ЗАЛАТА: Има и друго предложение - да отпадне тази точка.

ДОКЛАДЧИК ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Разбира се, Законодателната комисия може да излезе с предложение да отпадне.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Господа, гласуваме предложението за връщането на този текст в Конституционната комисия за допълнителен анализ.

С 201 гласа за, 48 против, и 3 въздържали се ~~се приема~~ предложението за връщане на тази точка в Конституционната комисия.

340.4

От името на ръководството на парламента ви предлагам да гласуваме т^ч 4. Тя досега не повдигна проблеми. Но т^ч 5 - дали да се утвърждават границите, на административните единици, това е една дълга дискусия и евентуално да я оставим за утешния ден.

Г-н Корнезов, да докладвате т^ч 4.

ДОКЛАДЧИК ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: " 4. Сключва международни договори в случаите, определени със закон." Не са постъпили предложения и смяtam, че можем да я гласуваме.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Преминаваме към гласуване на т^ч 4 така, както беше докладвана от г-н Корнезов. Гласувайте, господа!

249 гласували за, 1 против, никой не се въздържа - т^ч 4 е приета.

Сега, моля ви, да чуете внимателно предложението.

Утре в 9 ч. Конституционната комисия ще заседава. Молбата е, народни представители, които имат разбирания - едни или други, и по следващите точки на чл. 109, както предложи г-н Виденов изобщо по правомощията на президента, нека да участват в утешното заседание. Това ще даде възможност в пленарната зала да се влезе с по-добра подготовка.

Утре пленарното заседание се предлага да бъде от 14 ч., за да може Конституционната комисия да се подготви на базата на много предложения, които се направиха. И ако това е така, едно друго съобщение.

СТЕФАН СТАЙНОВ: Моето процедурно предложение се свежда до следното: мисля, че вярното решение на формулировката на т^ч 5 на чл. 109 можем да намерим след дискусия в рамките на цялостната Глава осма "За местното самоуправление". Затова правя формално предложение, тя да не се дебатира засега в рамките на главата за президента, а след като бъдат решени основните проблеми в Глава осма.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Мисля, че Народното събрание ще вземе тези аргументи предвид утре, когато очевидно трябва да отклоним временно тази точка.

НЧ/МД

341.1

Право на отговор в днешното заседание има народният представител г-н Димитър Йончев.

ДИМИТЪР ЙОНЧЕВ: Господа, благодаря на председателя за даденото ми право. Искам да отговаря на репликата на г-н Глушков. Днес бях обвинен в това, че не вярвам на българския народ и не искам той да изрази правото си на гласуване за президент. На българския народ вярвам, прекланям се, но не съм сигурен, че този, когото ще изберем, ще бъде непреклонен. В народа нямам съмнение.

(Закрито в 20 ч. и 25 м.)

ЗАМЕСТИК-ПРЕДСЕДАТЕЛИ:

(Гиньо Ганев)

(Иван Глушков)

СЕКРЕТАР:

(Иван Хараламбиев)